

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

**”Man måste själv bränna sig på plattan för att lära
sig att den är varm”**

– En kvalitativ studie om före detta gängmedlemmars egna upplevelser av kriminella gäng och organiserad brottslighet.

Socionomprogrammet

C-uppsats, VT 2011

Författare: Hala Douglah & Evelina Sundesjö

Handledare: Daniel Uhnöo

Abstract

Titel: ”Man måste själv bränna sig på plattan för att lära sig att den är varm”- En kvalitativ studie om före detta gängmedlemmars egna upplevelser av kriminella gäng och organiserad brottslighet

Författare: Hala Douglass & Evelina Sundesjö

Nyckelord: Kriminella gäng, organiserad brottslighet, gängkriminalitet, före detta gängmedlem, ingång, avhopp.

Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att belysa kriminella gäng och organiserad brottslighet ur ett inifrånperspektiv. För att nå ett sådant perspektiv har intervjuer med före detta medlemmar från kriminella gäng genomförts. Ett delsyfte med studien var att beskriva vilken betydelse de före detta gängmedlemmarna tillskriver begreppen *kriminella gäng* respektive *organiserad brottslighet*.

Syftet besvarades genom följande frågeställningar:

- Hur beskriver de ingången till ett kriminellt gäng?
- Vad beskriver de som utmärkande för sina tidigare liv som gängkriminella?
- Vilka faktorer beskriver de som centrala i sina beslut att lämna det kriminella gänget?
- Hur beskriver de begreppen *kriminella gäng* och *organiserad brottslighet*?

Metod

Vid genomförandet av studien antogs en kvalitativ ansats för insamling av empiri. Valet av ansats baserades på studiens syfte och frågeställningarna som söker efter informanternas egna upplevelser och tankar. För att hitta informanter användes bekvämlighetsurval och snöbollsurval som resulterade i totalt tre stycken informanter. Empirin inhämtades genom halvstrukturerade kvalitativa intervjuer. Som hjälpmedel under intervjutillfällena användes en intervjuguide som checklista för att försäkra att alla studiens frågeställningar besvarades.

Analys

Empirin analyserades med hjälp av teorierna; differentiella associationer, strainteorin och neutralisationstekniker samt begreppen; maturing out, social grupp och stämpling. Det empiriska materialet har även analyserats med hjälp forskning från brå, en SOU-utredning, en FOU-rapport samt en avhandling av Stig Grundvall.

Resultat

Informanterna berättade om sina ingångar i kriminella gäng som omedvetna val från deras sida, de beskrev att de växte in i de kriminella gängen. Det som var utmärkande för deras liv som gängkriminella var pengar och det liv som pengarna medförde men även gänget som ett kollektiv betonades. Avhoppet från de kriminella gängen beskrevs som en process, där både känslomässiga och praktiska aspekter spelade in och som sedan avslutades med en avgörande händelse. Alla informanter beskrev att de tröttnade på det kriminella gänglivet. Informanterna uppfattade begreppen *kriminella gäng* och *organiserad brottslighet* som två skilda företeelser. Två av tre informanter menade att organiserad brottslighet främst handlar om stora affärer och pengar, medan gängen beskrevs som ”småkriminella” där sökandet av respekt är en central aspekt. En av informanterna menade att alla brott är organiserade.

TACK!

Vi vill börja med att ge våra tre informanter ett extra stort TACK, för att ni så osjälviskt delat med er av era erfarenheter och tankar till oss – utan er hade vår studie inte varit möjlig att genomföra! Vi vill även tacka vår handledare Daniel Uhnöo, för många och goda råd samt ett välbehövt tålamod.

Hala och Evelina

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Relevans för socialt arbete	1
1.2 Förförståelse	1
1.3 Disposition	2
2. Syfte och frågeställningar	3
2.1 Syfte	3
2.2 Frågeställningar	3
2.3 Begreppsprecisering	3
3. Metod	5
3.1 Metodval.....	5
3.2 Urval.....	5
3.3 Intervjuer	6
3.4 Bearbetning och analys av material	7
4. Metodkvalité	9
4.1 Reliabilitet	9
4.2 Validitet	9
4.3 Etiska överväganden	10
5. Begreppsdefinition, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter ..	12
5.1 Definitioner av organiserad brottslighet och kriminella gäng	12
5.2 Tidigare forskning	13
5.2.1 Brottsförebyggande rådet	14
5.2.2 Statliga betänkanden	15
5.3 Teoretiska utgångspunkter	15
5.3.1 Differentiella associationer.....	15
5.3.2 Stämpling	16
5.3.3 Frustration som drivkraft - Strainteorin	16
5.3.4 Neutralisationstekniker.....	17
5.3.5 Kriminella gäng som social grupp	17
5.3.6 Maturing out.....	18

6. Resultat och analys	19
6.1 Ingång till ett kriminellt gäng.....	19
6.2 Livet som gängkriminell	22
6.3 Utgångsprocessen.....	25
6.4. Synen på organiserad brottslighet och kriminella gäng.	29
7. Diskussion	32
8. Slutord	37
8.1 Vidare forskning.....	38
9. Referenser	39
10. Bilagor	41

1. Inledning

Svensk maffia och *Snabba cash* är några av den senaste tidens mest populära böcker. Båda nämnda böcker berör ämnen som gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Även flera samhällsprogram på TV och andra medier har under den senaste tiden visat ett ökat intresse av dessa ämnen. Debatten som förs om den organiserade brottsligheten och de kriminella gängen handlar främst om en aktiv rekrytering bland unga, våld och hot samt tillhandahållandet av illegala varor och tjänster. Genom att fokusera på dessa fenomen skapas en allmän bild av de kriminella gängen som ett hot mot samhället och rättssäkerheten.

De som har en framträdande roll i dessa debatter är sällan dem som själva har varit aktiva i ett kriminellt gäng. Istället framträder främst olika myndighetspersoners, forskares och till viss del även personer som blivit offer för denna typ av brottslighet, syn på fenomenen. Även bland den forskning som finns att tillgå där begreppen *organiserad brottslighet* och *kriminella gäng* på olika sätt berörs, saknas ett inifrånsperspektiv.

Detta väckte ett intresse hos oss om att undersöka vilka uppfattningar och tankar personer med egna erfarenheter av medlemskap i kriminella gäng själva har om varför de gått med i ett kriminellt gäng, hur livet inom gänget ser ut och varför de valt att lämna det kriminella gänglivet. Dessa aspekter kommer därför att belysas i denna studie, vilken även tar upp de före detta gängmedlemmarnas egen syn på begreppen organiserad brottslighet och kriminella gäng.

1.1 Relevans för socialt arbete

Socialt arbete handlar om att förebygga och motverka uppkomsten av sociala problem, men också om att erbjuda stöd till de individer i samhället som på olika sätt är eller har varit utsatta. Många socionomer kommer därför i kontakt med medlemmar från kriminella gäng. På detta sätt anser vi att kunskap om gängmedlemskapen och dess olika aspekter är av relevans för professioner inom socialt arbete. Då vi även är av uppfattningen att kunskap bör spridas *nedifrån och upp*, vill vi med denna studie lyfta fram några av de före detta gängmedlemmarnas egna erfarenheter, för att på detta sätt bidra till en ökad kunskap om deras situation.

1.2 Förförståelse

Innan vi påbörjade denna studie var vår kunskap inom området begränsad till de kurser om kriminalitet som vi, genom vår utbildning, tagit del av. Dessa kurser har dock inte behandlat ämnet gängkriminalitet i någon större utsträckning. Vår förförståelse av organiserad brottslighet respektive kriminella gäng var därför till största del färgad av den mediala bilden av fenomenen. Detta resulterade i att vi hade en bild av dessa typer av brottslighet som våldsamma, ett hot mot rättsväsende och där en aktiv rekrytering ständigt pågick. Vår bild innehöll också en föreställning om att det fanns rädslor hos många av medlemmarna för vad ett avhopp skulle kunna föra med sig. I och med den ökade uppmärksamheten runt ämnet, väcktes tankar hos oss båda, där vi funderade över om verkligheten såg ut på det sätt som vi föreställde oss.

Vi anser att ingen forskning kan bedrivas helt objektiv. Vi är medvetna om alla de val vi har gjort under forskningsprocessen, mer eller mindre, har varit färgade av våra tidigare kunskaper, erfarenheter och föreställningar inom ämnet. Under hela studiens gång har vi dock försökt att lägga vår förförståelse åt sidan, då vår intention har varit att lyfta fram informanternas egna bilder av ämnet så långt detta är möjligt.

1.3 Disposition

För att underlätta för läsaren har vi valt att redovisa denna studie genom en lineär disposition (Backman, 2008). I kapitel **1** har vi redovisat hur idén till denna studie uppkommit, vilken relevans vi anser att den har till socialt arbete och vilken förförståelse vi har haft inom de ämnen som är centrala för studien. I kapitel **2** presenteras studiens syfte, frågeställningar samt en kort precisering av relevanta begrepp för studien. En redovisning av metoden till studien, återfinns i kapitel **3**. Där motiveras valet av metod, hur urvalet och intervjuerna har gått tillväga samt hur vi har arbetat med och analyserat det insamlade materialet. Validitet och reliabilitetsfrågor samt etiska aspekter tas upp i kapitel **4**, som behandlar metodkvalitén på studien. I kapitel **5** introduceras studiens teoretiska utgångspunkter, tidigare forskning samt begreppsdefinitioner som har använts som underlag för studiens analys. Studiens resultat och analys redovisas i kapitel **6** som är uppdelad i fyra olika teman under vilka studiens frågeställningar besvaras. I kapitel **7** diskuteras resultatet och analysen med våra egna tolkningar och tankar. Slutorden och förslag till vidare forskning presenteras i det avslutande kapitlet **8**.

Varje kapitel inleds med en närmare presentation av det som kommer att behandlas under det aktuella kapitlet.

2. Syfte och frågeställningar

I detta kapitel presenteras denna studies syfte och frågeställningar samt en precisering av de begrepp som är centrala i studien.

2.1 Syfte

Denna studie syftar till att belysa kriminella gäng och organiserad brottslighet ur ett inifrånperspektiv. För att nå ett sådant perspektiv har intervjuer med före detta medlemmar från kriminella gäng genomförts. Ett delsyfte med studien är att beskriva vilken betydelse de före detta gängmedlemmarna tillskriver begreppen kriminella gäng respektive organiserad brottslighet.

2.2 Frågeställningar

- Hur beskriver de ingången till ett kriminellt gäng?
- Vad beskriver de som utmärkande för sina tidigare liv som gängkriminella?
- Vilka faktorer beskriver de som centrala i sina beslut att lämna det kriminella gänget?
- Hur beskriver de begreppen *kriminella gäng* och *organiserad brottslighet*?

2.3 Begreppsprecisering

Här redovisas en överblick av begreppen *organiserad brottslighet* och *kriminella gäng*, baserade på en sammanfattning av fenomenens vanligaste definitioner. En djupare förklaring av vanliga definitioner och relevant forskning om begreppen finns i kapitel 5.1.

Det finns det över hundra olika definitioner av begreppet *organiserad brottslighet*. Gemensamt för alla förklaringar är dock att det krävs mer än noggrann planering av *ett* brott för att brottsligheten ska klassas som organiserad kriminalitet (Korsell, Skinnari & Vesterhav 2009). Ytterligare punkter som definitionerna har gemensamt är att de tar fasta på organiseringen inom grupper som begår brottsliga handlingar i strukturerade former under en längre tid. Organiserad brottslighet kan handla om alla typer av brott och begås av olika typer av gärningsmän, men i alla dessa fall kan kriminaliteten liknas med en affärsmässig verksamhet med i huvudsak ekonomiskt vinstintresse (Korsell, et al. 2009; SOU 2010:15; Brå rapport 2002:07).

På samma sätt som det finns uppenbara svårigheter med att definiera, utskilja och enas om vad som räknas till organiserad brottslighet, finns inga klara riktlinjer för vad som utmärker ett kriminellt gäng. De gränser som skiljer ett kriminellt gäng från ett ”vanligt” gäng kan vara mycket svåra att hitta och ännu svårare är det att på ett tydligt sätt skilja mellan organiserad kriminalitet och kriminella gäng. Det finns dock, även för begreppet kriminellt gäng, punkter som är mer eller mindre gemensamma i de flesta definitioner. Gruppen som betecknas som kriminell ska vara stabil och sammansatt under en längre tid. Inom den aktuella gruppen finns en kollektiv identitet, av vilken kriminella handlingar är en del, som var och en av medlemmarna tagit till sig. Medlemmar har ofta attribut eller specifika symboler som tydligt visar att de tillhör det aktuella gänget (Forkby, 2008; Korsell, et al. 2009).

Med *kriminell gängmedlem* respektive *gängkriminell* avses i denna studie personer som ingår i ett specifikt gäng, vars medlemmar regelbundet begår kriminella handlingar tillsammans.

Denna studies syfte besvaras genom intervjuer med *före detta medlemmar* från kriminella gäng. Med före detta medlemmar avses i denna studie personer som själva uttrycker att de har tagit aktivt avstånd från det kriminella gäng, i vilket de en gång ingick.

Vi har valt att i denna studie inte gå in i någon närmare diskussion om vad som är kriminalitet eller vilka specifika gäng som kan omfattas av begreppen *kriminella gäng* respektive *organiserad brottslighet*. Vi har endast valt att utgå ifrån informanternas egen syn på om de själva varit aktiva i en gruppering som kan räknas till något av ovanstående begrepp. Vi har också valt att inte gå in på vilken typ av brottslighet de gäng som informanterna tidigare har tillhört ägnat sig åt, då denna aspekt inte är relevant för studiens syfte. Vi är medvetna om att det finns konstellationer som betecknas som gäng, utan att de för den skull är kriminella. För att underlätta flödet i texten kommer vi ändå i fortsättningen av denna studie att referera till *kriminella gäng*, även då vi skriver gäng eller grupperingar.

3. Metod

I detta kapitel redogörs för val av metod, urvals – och intervjuprocess samt bearbetningar och analys av insamlat material.

3.1 Metodval

Då studiens syfte och frågeställningar i huvudsak är beskrivande och söker efter informanternas egna upplevelser och tankar, har vi valt att använda oss av en kvalitativ ansats för insamling av empiri. Detta eftersom att en kvalitativ metod ger större utrymme och möjlighet än en kvantitativ metod då det gäller att fånga upp individers upplevelser utifrån deras egna ord och beskrivningar (Larsson, 2005).

Det finns en rad olika tillvägagångssätt för att samla in empiri när man utgår från en kvalitativ ansats. Kvale och Brinkmann (2009) beskriver att en kvalitativ forskningsintervju syftar till att förstå ett fenomen utifrån informantens eget perspektiv. Eftersom att våra frågeställningar söker svar på hur före detta gängmedlemmar ser på olika fenomen kopplade till gängkriminalitet, blev det därför naturligt för oss att inhämta information till vår studie genom individuella kvalitativa intervjuer med före detta gängmedlemmar. Med denna typ av intervju är vår intention att ge plats för informanternas egna upplevelser och tankar i så stor utsträckning som möjligt. Detta är något som kan vara svårt att få fram genom kvantitativa enkätundersökningar, där svarsalternativen är i förhand givna. Ytterligare en anledning till att en kvantitativ metod uteslöts är att denna studie inte syftar till att beräkna eller mäta de aspekter av gängkriminalitet som berörs.

Kvale och Brinkmann (2009) menar att en forskare bör sätta sig in i sitt forskningsämne och ha god kunskap om den forskning som tidigare bedrivits inom det aktuella området. Genom att sätta oss in i tidigare forskning av gängkriminalitet, organiserad brottslighet och kriminalitet som fenomen, fick vi en bild av vårt tänkta forskningsområde. Utformandet av syfte och frågeställningar till denna studie kan därför, till viss del, sägas vara färgade av de kunskaper som vi erhållit genom att ta del av den tidigare forskning som bedrivits. Utav denna forskning fick vi även idéer om vilka teorier och begrepp som skulle kunna bli relevanta för vår studies analys och tematisering. För att ändå kunna vara öppna för nya infallsvinklar och begrepp som informanterna själva använde, valde vi att inte helt låsa oss till någon teori innan vi genomförde intervjuerna. Denna blandning av induktiv och deduktiv metod kallas för abduktion (Larsson, 2005).

3.2 Urval

Vid användandet av kvalitativa intervjuer tenderar den insamlade empirin att bli stor och omfattande. För att kunna ta tillvara så mycket av materialet som möjligt bör man därför, med hänsyn till den tid och de resurser man som forskare har, göra noggranna övervägningar över hur studien kan begränsas (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005). Med den relativt korta tid vi har haft för genomförandet av denna studie och med hänsyn till geografiska aspekter, valde vi att använda oss av ett mindre antal informanter från Göteborgsområdet.

Vår studie syftar till att presentera informanternas egna upplevelser av ett fenomen mer än att generalisera, varför vi anser att det för denna studie inte är nödvändigt med ett slumpmässigt

urval. Vår urvalsstrategi har i stället varit selektiv, vilket innebär att individer med kunskaper och erfarenheter som är relevanta för studiens frågeställning på olika sätt valts ut (Elofsson, 2005).

Vårt urval har gjorts genom två olika typer av urvalsmetoder. Två av informanterna hittades genom snöbollsurval. Detta innebär att forskaren hittar sina informanter genom kontakt med någon som känner dem (Billinger, 2005). Genom att förklara studiens övergripande syfte för personal på KRIS¹ och Livsstilshuset² blev vi hänvisade till två män, vars erfarenheter av gängkriminalitet stämde överens med det vår studie syftar till att undersöka. Vår tredje informant hittades via en webbsida, där det framgick relativt tydligt att han tillhörde den målgrupp som vi sökte. Efter mejlkontakt med honom bekräftades att han hade de erfarenheter som kunde besvara vår frågeställning. Denna typ av urval kallas bekvämlighetsurval och innebär att forskaren väljer ut informanter som för tillfället finns tillgängliga (www.infovoice.se, 11-04-2011).

Studiens urval består av tre män i åldrarna 26, 28 och 49 år, som sedan olika lång tid tillbaka valt att lämna det kriminella gäng som de under en längre tid varit medlemmar i. När vi sökte efter informanter var vårt enda krav att de skulle ha varit aktiva i någon form av kriminell gängkonstellation. De informanter vi fick tag på var alla män. Detta kan förklaras av att de allra flesta gängkriminella är män (Forkby, 2008).

Att studien bygger på tre informanters utsagor kan tyckas som få, vilket även vi till en början kände en oro inför. Då de tre intervjuerna visade sig ge fyllig och omfattande information tillsammans med det faktum att vårt syfte med studien har varit att exemplifiera framför att generalisera, är vi därför nöjda med antalet informanter. Stoehtel skriver i sin artikel *Vetenskapliga antaganden och definitioner av begrepp* (2007) att det inte är via mängden informanter som forskning ger en djupare förståelse av olika fenomen, i de fall där forskaren är intresserad av att nå kunskap om informantens egna upplevelser.

3.3 Intervjuer

Intervjuer kan vara mer eller mindre strukturerade. Den grad av struktur som forskaren väljer är beroende av vad forskaren vill få ut av sina intervjuer (Brinkmann & Kvale 2009). Eftersom att vi, genom våra frågeställningar visste vad vi ville ha svar på men ändå ville ge informanterna utrymme att uttrycka sig så fritt som möjligt, valde vi att använda oss av halvstrukturerade intervjuer.

Innan intervjuerna utformade vi en intervjuguide (se bilaga 1) som delades in i fyra olika teman där varje tema byggde på varsin av de frågeställningar som beskrivs i kapitel 2.2. Vi utgick inte strikt från intervjuguiden under intervjuerna, utan använde den mer som en checklista för att se till att alla teman behandlades under intervjuerna. På detta sätt ville vi försäkra oss om att informationen vi fick var relevant i förhållande till våra frågeställningar.

¹ Kriminellas revansch i samhället - en organisation, främst bestående av före detta kriminella, vars mål är att främja kriminella personers väg tillbaka till samhället

² Livsstilshuset – en del av KRIS, som inriktats på att ge stöd och hjälpa personer som frivilligt valt att lämna gängkriminalitet

Genom att använda samma intervjuguide vid alla intervjuer säkerställs även att alla informanternas intervjuer har samma utgångspunkt (Larsson, 2005; Brinkmann & Kvale, 2009).

Larsson (2005) menar att det under hela intervjun är viktigt att skapa en trygg och öppen atmosfär, så att informanterna känner att de kan uttrycka sig på ett fritt sätt. Då det ämne som behandlas i vår studie kan upplevas som känsligt, ville vi att informanterna skulle känna sig så trygga som möjligt. Därför valde vi att låta dem själva föreslå en plats där vi kunde träffas. Alla tre bad oss komma till deras arbetsplatser. Innan vi påbörjade intervjuerna var vi noga med att presentera oss själva och det övergripande syftet med vår studie. Vi poängterade även upprepade gånger att de när som helst kunde välja att avbryta intervjun och att de inte behövde svara på frågor som de inte kände sig bekväma med. Vi talade även om att de i studien skulle vara anonyma. Innan samtalen påbörjades berättade vi att den tänkta intervjutiden var cirka en timme. Genom dessa åtgärder ville vi försöka skapa den öppna och trygga stämning som Larsson (2005) talar om.

Samtliga intervjuer varade i cirka en och en halv timme vardera. Efter informanternas godkännande spelades intervjuerna in med en diktafon. Fördelen med att spela in intervjuer är att man kan lyssna på samtalet flera gånger, och att det även blir lättare att i studien redovisa det informanterna verkligen uttryckt (Kvale & Brinkmann, 2009). Varje intervju avslutades med att vi gav informanterna ett informationsblad (se bilaga 2) där studiens övergripande syfte upprepades. I informationsbladet stod även våra kontaktuppgifter, detta för att informanterna skulle kunna kontakta oss om det uppkom frågor efter intervjuerna.

Vi valde att båda två vara med då intervjuerna genomfördes. Vi delade upp ansvarsområdet på så sätt att en av oss hade huvudansvaret för att föra intervjuerna framåt, medan den andra av oss antecknade delar av samtalet för att på så sätt vara uppmärksam på att alla teman från intervjuguiden täcktes. För att undvika förvirring berättade vi för informanterna om denna ansvarsfördelning innan intervjuerna påbörjades (Billinger, 2005). Vi upplevde denna fördelning som positiv då vi som två forskare kunde stötta varandra under intervjuernas gång.

3.4 Bearbetning och analys av material

Inspelade intervjuer bör så snart som möjligt transkriberas då forskaren annars riskerar att glömma vad som sades under intervjun om transkriptionen sker långt senare (Lilja, 2005). Efter varje intervju lyssnade vi så snart vi kunde på inspelningen och transkriberade den. Vi valde att göra en fullständig transkribering av intervjuerna där vi transkriberade allt som sades förutom pauser, upprepningar och hummanden. Detta gjordes dels för att ge oss en tydlig bild av vad som verkligen sades under samtalen men även för att underlätta indelandet av materialet under våra teman och för att kunna återge korrekta citat.

Då det material som kommer utav kvalitativa intervjuer ofta är stort och omfattande, kan det vara svårt att i en studie återge en tydlig och rättvisande bild av materialet (Kvale & Brinkmann 2009). För att kunna redovisa vårt material på bästa möjliga sätt utgick vi från de texter som transkriberingen resulterade i. Genom dem kunde vi lättare göra kategoriseringar av det som informanterna hade sagt. Vid kategoriseringen utgick vi från de fyra teman, utformade efter studiens frågeställningar, som vi använde i intervjuguiden. Det som

informanternas berättelser placerades in under det tema som berörde liknande ämnesområde. Efter denna indelning av empirin, valde vi ut det som vi uppfattade att informanternas betonade och återkom till under varje tema. Genom meningskoncentrering sammanfattade vi sedan de valda delarna. Användandet av meningskoncentrering innebär att längre och omfattande intervjuer, omformuleras och kortas ned (Larsson, 2005). Innebörden av det som informanternas sagt finns på detta sätt kvar, men redovisas i kortare och mer sammanfattande former.

Under bearbetningen av intervjuaterialet var vår intention att finna och redogöra för det som vi upplevde att informanternas lade tonvikt på under intervjuerna. Genom att lyfta fram dessa aspekter har vi försökt att med hjälp av valda teorier och begrepp skapa en djupare förståelse av det som informanternas uttryckte. Vi har också valt att jämföra vår empiri med tidigare forskning, för att på detta sätt kunna lyfta fram eventuella likheter och skillnader mellan det som framkommit under vår studie och det som andra forskare tidigare kommit fram till. Den tidigare forskning och de teoretiska begrepp som vi har valt att använda i vår analys presenteras närmare i kapitel 5.

4. Metodkvalité

I detta kapitel belyser vi den valda metodens styrkor respektive svagheter utifrån validitet, reliabilitet och etiska överväganden.

4.1 Reliabilitet

Reliabilitet hänvisar till forskningens tillförlitlighet. En vanlig invändning mot reliabiliteten i kvalitativa studier handlar om att informanternas utsagor är beroende på forskaren, tiden och kontexten (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005). Kvale och Brinkmann (2009) menar också att det i kvalitativa studier är forskaren själv som är det främsta instrumentet i forskningsprocessen, då studiens resultat påverkas av alla de val och avgränsningar som bestäms av forskaren. I och med detta anser vi det är svårt att diskutera reliabiliteten i en kvalitativ studie som denna. Detta eftersom att det är osannolikt att andra forskare skulle få samma resultat som vi har fått, även om de utfört sina studier med samma informanter och på samma sätt som vi. För att ändå försöka nå en så hög reliabilitet som möjligt har vi, vid utformandet av våra intervjufrågor, försökt att lägga vår förförståelse åt sidan så mycket som möjligt. För att stärka reliabiliteten har vi även försökt att genomföra alla intervjuer på liknande sätt. Genom att utgå från samma intervjuguide under alla tre tillfällen ville vi försäkra oss om att alla informanter hade samma utgångspunkt, även om det som de berättade såg olika ut.

4.2 Validitet

En vanlig definition av validitet är att man studerar det som man avsett att studera. Inom kvalitativ forskning har validitet kommit att handla mycket om trovärdighet och kvalitet (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005). För att öka trovärdigheten och kvalitén i vår studie har vi, som vi nämnt i avsnittet **3.3**, försökt att skapa en så trygg stämning som möjligt under intervjutillfällena, för att på så sätt underlätta för informanterna att tala om de ämnen som intervjuerna berör. För att stärka validiteten använde vi oss även av dialogisk validering (www.infovoice.se, 09-04-2011). Genom detta ges informanterna möjlighet att ändra eller tillägga information under intervjuens gång. Vi ställde också likande frågor på olika sätt för att sedan kontrollera konsistensen i svaren för att försäkra oss om att vi uppfattat informationen på rätt sätt.

Vid intervjuer av kvalitativ karaktär, finns alltid vissa faktorer som kan påverka den information som informanterna förmedlar och på så sätt också studiens kvalitet och trovärdighet (Thomassen, 2007). Det finns en risk att informanterna i vår studie har förskönat det de berättar eller att de fått saker att framstå värre än vad de egentligen var. För våra informanter kan den tid som gått efter att de avslutat sitt medlemskap i gängen också ha haft en effekt på hur de ser på sitt tidigare liv. Det bör även påpekas att två av våra informanter vid tidigare tillfällen blivit intervjuade inom liknande ämnen som vår studie behandlar och kan på detta sätt ha skapat en redan ”färdig” berättelse. De saker som beskrivs i detta stycke, är sådant som kan ha haft inverkan på det resultat vi fått till denna studie. Samtidigt är det deras erfarenheter och bilder av gängkriminalitet ur ett ”före detta - perspektiv” som vi har velat undersöka. På detta sätt blir det centrala i studien att lyfta fram hur de idag ser på sin ingång till, livet i, samt utgång från ett kriminellt gäng, oavsett vad som har påverkat deras syn på

detta. För att ändå stärka validiteten så mycket som möjligt talade vi innan intervjuerna genomfördes om för informanterna att just deras erfarenheter var viktiga för den ökade kunskap inom ämnet som vi genom studien vill bidra med. Genom detta är vår förhoppning att deras berättelser verkligen utgått ifrån deras faktiska upplevelser och tankar.

Kvale & Brinkmann (2009) talar om forskarens roll och dennes inverkan på studiens kvalitet. Vi är medvetna om att man som forskare alltid, mer eller mindre, påverkar dem man intervjuar. Vid utformandet av intervjuguiden försökte vi att utforma frågor som inte skulle vara ledande, i ett försök att minska vår egen påverkan på informanternas svar.

Genom att vara tydliga med våra utgångspunkter, vår förförståelse samt de val och avgränsningar vi har gjort vill vi skapa en transparens i vår studie. Detta för att underlätta för läsaren att förstå hur vi har kommit fram till studiens resultat. Genom att presentera delar av empirin i form av direkta citat från informanterna kan läsaren själv avgöra om denne tycker att vår analys är rimlig utifrån de teoretiska utgångspunkter vi använt oss av (Kvale & Brinkmann, 2009; Thomassen, 2007).

4.3 Etiska överväganden

Kvale och Brinkmann (2009) beskriver att en forskningsprocess bör bedrivas utefter fyra etiska riktlinjer; *informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser* samt *forskarens roll*. Under hela genomförandet av denna studie har vi haft dessa riktlinjer i beaktande.

För att leva upp till det etiska kravet om *informerat samtycke* har vi varit noga med att påpeka för informanterna att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. Innan intervjuerna påbörjades beskrevs studiens övergripande syfte och dess upplägg för informanterna. I enlighet med samtyckeskravet bör informanterna även bli uppmärksammade på vilka fördelar och eventuella risker som finns med deras medverkan. Vi talade om för informanterna att just deras erfarenheter var relevant och viktig för en ökad kunskap om de ämnen som vår studie berör. De risker som kan finnas med deltagandet diskuterades även med informanterna. Vi informerade dem om att studien kommer att publiceras på internet och att det alltid finns en risk att bli identifierad (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005).

Kravet om *konfidentialitet* handlar om informanternas anonymitet. I redovisningen av vårt material har vi inte använt faktorer som kan göra att de identifieras för andra. Genom att ge informanterna fiktiva namn och inte nämna namnen på de gäng som de varit medlemmar i, vill vi garantera informanterna anonymitet så gott det går. Som vi beskrivit ovan finns alltid en risk för identifiering men genom att påpeka detta innan vi påbörjade intervjuerna gav vi informanterna en chans att avstå från medverkan (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005).

Den tredje etiska riktlinjen berör eventuella *konsekvenser* av studien. För att våra informanter skulle lida så lite skada som möjligt av sin medverkan i vår studie, var vi noga med att påpeka att de när som helst kunde ta tillbaka sådant de sagt och att de kunde avstå från att svara på frågor som de inte kände sig bekväma med. Eftersom att vi, redan då vi talade med dem i telefon, informerade dem om studiens övergripande syfte, var informanterna förberedda på

vad intervjuerna skulle handla om. Vår förhoppning är därför att de innan medverkan i intervjuerna funderat över sin medverkan och gjort avvägningar för vad de vill dela med sig av och inte (Kvale & Brinkmann, 2009; Larsson, 2005).

Den fjärde etiska riktlinjen som berör *forskarens roll* handlar främst om att forskaren på olika sätt bör sträva mot att uppnå så hög kvalité på sin studie som möjligt (Kvale & Brinkmann, 2009). Dessa aspekter påverkar studiens validitet, varför vi har valt att belysa dem närmare under den delen av detta kapitel som berör just validitet (**4.2**).

5. Begreppsdefinition, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redogörs för de teoretiska begrepp och den tidigare forskning som ligger till grund för den analys som gjorts av studiens empiri och som redovisas i kapitel 6. Nedan introduceras även de vanligaste definitionerna av begreppen *organiserad brottslighet* och *kriminella gäng*.

5.1 Definitioner av organiserad brottslighet och kriminella gäng

I Sverige finns ännu ingen allmänt erkänd definition av begreppet organiserad brottslighet, men flera svenska myndigheter, bland annat Rikskriminalpolisen, använder EU:s precisering av begreppet (Korsell, et al. 2009; SOU 2010:15). För att lättare kunna kartlägga kriminella organisationer har EU:s medlemsländer utformat elva kriterier där de första fyra punkterna och minst två av de övriga ska vara uppfyllda för att en grupp ska kunna sägas ägna sig åt organiserad brottslighet. Nedan redovisas dessa elva kriterier:

1. *Samverkan mellan fler än två personer*
2. *Längd eller obegränsad utsträckning i tiden*
3. *Misstanke om allvarliga kriminella handlingar*
4. *Strävan efter vinning och/eller makt*
5. *Egna tilldelade uppgifter åt var och en*
6. *Någon form av disciplin och kontroll*
7. *Verksamhet på internationell nivå*
8. *Användande av våld och andra metoder för hot*
9. *Användande av kommersiella eller affärsmässiga strukturer*
10. *Deltagande i penningväxt*
11. *Otillbörlig påverkan på politik, medier, offentlig förvaltning, rättsliga myndigheter eller ekonomi*

(www.polisen.se, 20-03-2011)

Brottsförebyggande rådet har under de senaste åren utformat en definition av begreppet som enligt dem ska vara mer representativ för organiserad brottslighet utefter svenska förhållanden, som de sammanfattar i följande tre punkter:

- *Det rör sig om nätverksbaserad vinstdrivande brottslig verksamhet i projektform där gärningspersonerna har vilja och förmåga att skydda och underlätta brottslighet genom otillåten påverkan (trakasserier, hot, våld och korruption).*
- *Inom projekten, som avlöser varandra, finns arbetsordning och flexibilitet som innebär att medarbetare går in och ut ur projekten.*
- *Verksamheten bedrivs som regel diskret, men kan ibland ta sig i uttryck i synliga gäng med ett utmanade beteende, symboler och maktspråk.*

(Korsell, et al. 2009; SOU 2010:15)

Även för begreppet *kriminella gäng* finns flera definitioner. Faktorer som är gemensamma i de flesta förklaringar av begreppet är att grupper som betecknas som kriminella ska vara

stabila och sammansatta under en längre tid. Det ska inom grupperna finnas en gemensam identitet, av vilken kriminella handlingar är en del, som var och en av medlemmarna tagit till sig. Medlemmar har ofta attribut eller specifika symboler som tydligt visar att de tillhör det aktuella gänget (Forkby, 2008; Korsell, et al. 2009).

EU:s definition av organiserad brottslighet tolkar vi som relativt strikt och smal. Det handlar främst om kriminella organisationer som sträcker sig över nationsgränser och som, enligt EU, utgör ett hot mot både rätts säkerheten, det politiska styret och den ekonomiska marknaden i de länder där denna typ av brottslighet har sina fästen. Brås definition å andra sidan, har mer öppna gränser för vad som är en organiserad liga och menar i stället att det kan vara flera olika organiserade brottslingar som på olika sätt går samman och utför större brott. Deras definition av organiserad brottslighet liknar mycket den definition av kriminella gäng som också redovisats i denna del av kapitlet. Det vi ser som liknande för båda definitionerna av organiserad brottslighet och förklaringen till begreppet kriminella gäng är att det handlar om grupperingar av personer som systematiskt begår brott tillsammans, om än på olika samhällsnivåer.

5.2 Tidigare forskning

Det finns en mängd studier och forskning som berör kriminella gäng och organiserad brottslighet. Majoriteten av denna forskning är gjord i USA och beskriver amerikanska förhållanden. På senare tid har det även kommit forskning om dessa företeelser baserade på svenska förhållanden. Då det finns skillnader mellan det amerikanska och det svenska samhället, anser vi det rimligt att anta att även forskningen som berör kriminella gäng och organiserad brottslighet inte helt går att applicera på de svenska motsvarigheterna till dessa begrepp. Med detta som bakgrund har vi därför i denna studie valt att endast använda oss av den svenska forskning som finns inom det aktuella området.

Stor del av den svenska forskning som bedrivits om kriminella gäng och organiserad brottslighet berör rekrytering till gängen, sett ur ett utifrånperspektiv. Mycket handlar också om polisens och rättsväsendets syn på och åtgärder mot den organiserade brottsligheten och gängverksamheten. Vi upplever att forskningen om livet i ett kriminellt gäng samt vägar ut från ett sådant gäng fortfarande är relativt begränsad. I vår presentation av tidigare forskning har vi främst riktat in oss på sådan forskning som berör vår studies syfte och frågeställning.

Vi har valt att utgå från forskning i form av en bok, en rapport och en artikel publicerade av Brottsförebyggande rådet (Brå) och en SOU-utredning. En FOU-rapport samt en avhandling av Stig Grundvall har också använts vid sökandet av information till studien. Nedan presenteras ovannämnda forskning.

Majoriteten av den forskning som finns om såväl kriminella gäng som organiserade ligor bygger på studier som har ett ”utifrån” perspektiv, där forskarna betraktat fenomenen ståendes utanför grupperingarna (Forkby, 2008). I sin studie av Mc-gäng menar Grundvall (2005) att detta gjort att det skapats en bild av att gängen är mer organiserade och hierarkiskt uppbyggda än vad som egentligen är fallet. Flera andra svenska forskare (Sarnecki, 2001) menar att det i

de flesta kriminella gäng, såväl ungdomsgäng som mer väletablerade gäng, inte finns den organisation som definitioner av begreppen ger sken av.

5.2.1 Brottsförebyggande rådet

I boken *Organiserad brottslighet i Sverige* (2009), har forskarna Korsell, Skinnari och Vesterhav, sammanställt forskning om den organiserade brottsligheten i Sverige. I boken görs en indelning av organiserad brottslighet både på gruppnivå och på individnivå.

På gruppnivå menar författarna, att det i huvudsak finns två former av organiserad brottslighet i Sverige. Den första formen är gruppen som de kallar för *ad hoc* och har ekonomisk vinning som sitt främsta mål. Ofta är medlemmarna i *ad hoc*-grupper diskreta med sin kriminella livsstil. Författarna menar att rekryteringen till denna typ av gruppering oftast sker då gruppen behöver den enskilda personens specifika kunskap eller erfarenhet. Den andra gruppen kallas för *broderskap* och präglas i första hand av gemenskap. Medlemmarna i sistnämnda grupperingar bär ofta attribut och symboler för att markera sitt medlemskap för omgivningen och skapar en tydlig bild utåt av sin kriminella identitet. Till dessa sammanslutningar rekryteras medlemmar med mål och värderingar som passar in i gemenskapen (ibid.).

På individnivå delar författarna in organiserade brottslingars personlighetstyper i två huvudsakliga grupper. I den första gruppen ingår de som i första hand ser sig själva som *affärsmän* och som på olika sätt döljer sin kriminella livsstil. Till den andra gruppen hör de som betraktar sig själva som *yrkeskriminella*. De är mer öppna med sin kriminalitet och bär gärna olika attribut som visar deras gängtillhörighet. Båda dessa personlighetstyper kan ingå i både *ad hoc* – grupper och *broderskap* (ibid.).

För huvuddelen av personer som är aktiva i organiserad brottslighet, kanske främst i *ad hoc*-grupper, beskrivs pengar vara den främsta drivkraften. Konsumtion och materiella statussymboler beskrivs som viktiga och i många fall den primära drivkraften till den organiserade brottsligheten. Av forskningen framkommer även att medlemmar i en kriminell organisation ständigt lever under en hög psykisk stress. Det finns alltid ett hot från rättsliga myndigheter, egna medarbetare och konkurrenter. Det framkommer även att det finns stora svårigheter med att behålla och skapa relationer med personer utanför det kriminella nätverket, mycket på grund av osäkerheten och strukturlösheten som en kriminell livsstil innebär (ibid.).

I en rapport 2002:07 från brå: *Organiserad brottslighet – lösa maskor eller fasta nätverk*, framkommer att det i Sverige sannolikt inte finns den typ av organiserad brottslighet som det talas om i EU och FN. Genom enkäter och intervjuer med åklagarmyndigheten, polisen, tullen och kriminaltjänsten presenteras en annan bild av den svenska organiserade brottsligheten. Organiserad brottslighet beskrivs istället som löst sammansatta konstellationer där arbetet sker i nätverk snarare än i fasta organisationer. I rapporten framkommer också att det i Sverige begås mer av vad som kan kallas för organiserade brott, än organiserad brottslighet. Även i denna rapport framkommer att pengar är den främsta drivkraften för dem som är aktiva inom den organiserade brottsligheten.

I artikeln; *Att upphöra med brott* publicerad i brås tidskrift *Apropå*, presenterar Wahlin (2002) faktorer som är betydande då personer med en kriminell livsstil går över till ett ”hederligt” liv. Den process som startar då en person upphör med brott verkar bestå i ett samspel mellan inre förändringar och yttre händelser. Den inre dimensionen innehåller emotionella och kognitiva aspekter där brottslingens inställning till kriminalitet och den egna rollen inom detta område omdefinieras. Stigande ålder beskrivs vara en stor orsak till att individer slutar begå brott, men även att man levt länge i den kriminella världen tycks vara en avgörande faktor. Den yttre dimensionen handlar om mer konkreta händelser i brottslingens miljö och vardag, inte sällan rädslan för att få ett långt fängelsestraff.

5.2.2 Statliga betänkanden

I SOU 2010:15, *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp*, beskrivs att rekryteringen till kriminella nätverk främst sker bland ungdomar som redan är kriminellt belastade. Unga som är beroende av narkotika, uppvisar ett aggressivt beteende gentemot andra, har inlärningssvårigheter, har dåligt självförtroende eller är hyperaktiva beskrivs ha en större benägenhet att gå med i ett kriminellt gäng. Utredningen menar vidare att det finns tydliga riskfaktorer kopplade till den unges familj och nära släktingar och deras medverkan i kriminella nätverk.

I samma utredning ges även en beskrivning av vad som får medlemmar att vilja lämna de kriminella gängen. Det talas om vändpunkter och att det krävs en kombination av individuell motivation, händelser i den sociala omgivningen men även förändringar på strukturell nivå, för att individen ska vilja bryta sitt medlemskap. Stabila relationer och ett stimulerande arbete är också centrala delar. Den egna motivationen att lämna den organiserade brottsligheten beskrivs dock som grundpelaren i förändringsprocessen. Även i denna utredning lyfts individers stigande ålder fram som den mest generella orsaken till avslutandet av en kriminell karriär.

5.3 Teoretiska utgångspunkter

Vid valet av teorier och teoretiska begrepp till denna studie har vi dels utgått från teorier som används i den forskning vi tagit del av och dels utifrån sådant som framkom under intervjuerna. Till vår analys har vi valt att använda följande teorier och teoretiska begrepp: *differentiella associationer, stämpling, strainteorin, neutralisationstekniker, gäng som social grupp* och *maturing out*. Vi har gjort dessa val då ovanstående teorier och begrepp försöker att förklara varför individer begår kriminella handlingar, hur individer klarar av att leva i grupperingar som bryter mot samhällets normer, hur ett gäng kan vara uppbyggt samt en förklaring till varför individer lämnar de gäng de varit medlemmar i. Nedan följer förklaringar till ovannämnda teorier och teoretiska begrepp.

5.3.1 Differentiella associationer

Edwin Sutherland verkade under 1930-talet vid Chicagoskolan och hans teori om differentiella associationer har inspirerats av Chicagoskolans idéer. Han såg brottsligt beteende endast ur ett sociologiskt perspektiv och avfärdade psykologiska och biologiska förklaringar till brottslighet. Utgångspunkten i teorin är att allt beteende är inlärt och inläringen sker i första hand från människor som står individen nära (Sarnecki, 2010).

Den inlärning som Sutherland talar om inkluderar handlingsmönster, attityder, motiv, kunskap och tekniker som främjar brottsliga handlingar (Ring 2001). Beroende av individers umgänge och erfarenheter kommer vissa individer att definiera en situation som brottslig samtidigt som andra individer inte gör det (Chylicki, 1992; Ring, 2001). Graden av inflytande från andra närstående är beroende av faktorer som varaktighet, den känslomässiga intensiteten i relationer, frekvens och hur tidigt i livet relationen till den närstående uppstod. Om inflytandet som främjar lagbrott dominerar inflytandet som främjar laglydnad kan personen bli kriminell (Ring 2001). Vid interaktion med andra gör individen ett aktivt val om att följa lagen eller inte. Sutherland menar alltså att ett brottsligt beteende är inlärt, men att det också handlar om ett val hos individen själv (Sarnecki, 2010).

5.3.2 Stämpling

Stämplingsteoretikerna anser att det är samhället och dess krav på individen som leder till att människor begår brott. Brottsligheten är inte orsakad av sociala förhållanden utan definierad av dessa. Stämplingsteoretikernas fokus ligger alltså på betydelsen av omgivningens reaktioner på det avvikande. Howard Becker som är en portalfigur inom stämplingsteorin menar att om en person begår ett brott, kommer denna person inte att uppfattas som avvikare eller brottsling så länge ingen upptäcker att denne har begått en sådan handling. Omvänt kan en individ uppfattas som en brottsling trots att denne inte begått något brott, om omgivningen tror att individen är skyldig. Becker och andra stämplingsteoretiker anser alltså att brottsliga handlingar är ett resultat av samhällsreaktioner som genom stigmatisering av individen som avvikare förstärker den kriminella identiteten. De talar om den *självuppfyllande profetian* vilket innebär att en individ tar över den syn som omgivningen har på denne och lever upp till de från omgivningen tilldelade egenskaperna. (Bergström, 2004; Becker 1966; Chylicki, 1992; Sarnecki, 2010). Stämplingsteoretikerna menar att om ett samhälle ser en brottsling som en ond person kan det leda till att individen själv accepterar denna syn på sig själv. Denne kommer att se sig själv som ond och fortsätta att bryta mot samhällets normer, även i större utsträckning (Sarnecki, 2010).

5.3.3 Frustration som drivkraft - Strainteorin

Strainteorin utvecklades av sociologen Robert Merton. Han menar att det i samhällen finns gemensamma livsmål för människor, så som att tjäna mycket pengar, ha ett bra jobb och bli framgångsrik (Petterson, 2001). Möjligheten att nå dessa gemensamma livsmål, som bygger på medelklassvärderingar, är skevt fördelade då olika sociala grupper har olika stora möjligheter att uppnå dessa mål (Petterson, 2001; Sarnecki, 2010). Om medel saknas för att nå till målen uppstår frustration som kan leda till brottslighet och avvikande beteende (Flyghed, 2001; Petterson, 2001; Sarnecki, 2010). Merton menade att individen kan förhålla sig på fem olika sätt till mål och medel inom samhället:

- *Konformitet* är den vanligaste förhållningsmodellen. Samhällets mål överensstämmer då med de medel som individen har. Risken att individen ska begå brott är liten.
- Nästa grupp kallas *innovation* och till denna grupp tillhör de individer som inte kan uppnå ekonomisk och social framgång eftersom att de inte har de medel som krävs för detta. Dessa personer kan då uppfinna andra sätt (medel) att uppnå de etablerade målen och för att få liknande ekonomisk status som det omgivande samhället.

- *Ritualister* använder de etablerade medlen men har inga mål i sikte. De följer regler slaviskt utan att bry sig om vad det leder till.
- *Tillbakadragande* är den ovanligaste formen av anpassning. Till den gruppen hör människor som står utanför samhället, socialt utslagna individer och missbrukare. Dessa personer har funnit andra mål än de i samhället etablerade målen. De medel som de använder är heller inte accepterade av samhället.
- Till *upprorsgruppen* hör individer som gör revolt mot normsystemet både när det gäller mål och medel. De accepterar inte hur samhället ser ut och vill ha en ny social ordning. Detta kan innebära att dessa individer begår brott i mer politiskt syfte (Ring, 2005; Chylicki, 1992; Sarnecki, 2010).

Merton menar inte att alla fattiga löper större risk att begå brott, utan han menar att fattigdom och förtryck i relation till de gemensamma samhällsmålen leder till frustration vilket i sin tur ökar risken för brottsligt beteende (Sarnecki, 2010).

5.3.4 Neutralisationstekniker

På 1950-talet lanserade de två kriminologerna Gresham Sykes och David Matza idén om neutralisationstekniker. Då en person bryter mot samhällets lagar och regler kan denne använda sig av olika tekniker för att skydda sin självkänsla och för att undvika anklagelser från sig själv och från sin omgivning. Personer som begår kriminella handlingar ses inte som motståndare till samhällets värderingar, därför menar Sykes och Matza att dessa individer rättfärdigar sina kriminella handlingar genom att neutralisera och tona ner det normbrytande beteendet (Bergström, 2004). Genom att tillämpa olika neutralisationstekniker kan individer tillfälligt upphäva den kontroll som samhällets etablerade normer och regler vanligtvis har över dennes beteende. Denna teori handlar inte om att bortförklara brottsliga handlingar utan om att redogöra för de mekanismer som gör normöverträdelser möjliga (Sarnecki 2010). Det finns fem huvudsakliga tekniker för denna form av neutralisering:

- *Förnekandet av ansvar* - ansvaret för handlingen läggs utanför individen.
- *Förnekandet av skada* – förnekar skadan av brottet, även om handlingen kan anses som brottslig är den inte felaktig.
- *Förnekandet av offer* – individen tar ansvar för sin brottsliga handling men menar att det inte finns något offer eller att man har rätt att hämnas.
- *Fördömandet av dem som fördömer* – Läger fokus på dem som fördömer det brottsliga beteendet, istället för att fokusera på sina egna handlingar.
- *Högre lojaliteter* – Individen ser sig skyldig att solidarisera med sin familj, sina vänner eller sitt gäng framför samhället. Gruppens behov och regler prioriteras före de rådande samhällsnormerna.

(Bergström, 2004; Sarnecki, 2010)

5.3.5 Kriminella gäng som social grupp

Forkby (2008) menar att kriminella gäng kan ses och förklaras på samma sätt som alla sociala grupper. Med social grupp avses en större eller mindre sammanslutning av människor. Oavsett vad det är som förenar dessa människor så finns det några grundkrav som gäller för

alla typer av sociala grupper. Det måste finnas någon slags känsla av att de hör samman och det bör också finnas ett sätt för medlemmar i en social grupp att utskilja andra medlemmar ur samma gruppering från övriga samhället. Inom gruppen ska det finnas centrala värderingar som delas av dem som ingår i den (Andresen, 2002; Forkby, 2008). För att en social grupp ska skapas och bestå krävs att det finns vinster för den enskilde medlemmen att vara en del av det kollektiva och det gemensamma agerande som det för med sig. Genom att skilja mellan ”vi och dem” kan sociala grupper stärka sin gemenskap gentemot omvärlden. Den egna gruppens tankar, normer och värderingar höjs ofta över det som finns inom andra grupper och ibland även i samhället i stort, som på detta sätt nedvärderas (Andersen, 2002; Forkby, 2008).

Sociala grupper består av de tre komponenterna *identitet*, *aktivitet* och *organisation*. Då en individ ingår i en social grupp blir denne del av en kollektiv identitet. Den kollektiva identiteten kan stärkas genom att den sociala gruppen skaffar för dem signifikanta attribut och symboler. Förutom att stärka kollektivets identitet, hjälper symboler och attribut grupperna att visa resten av samhället att de ”hör ihop”, vilket i sin tur stärker gruppens identitet ytterligare. Den sociala gruppen har också olika aktiviteter som de utför gemensamt inom gruppen. Det är ofta dessa aktiviteter som fått medlemmarna att från början bilda en grupp tillsammans. I en redan etablerad grupp kan en viktig aktivitet vara att bara umgås med varandra (Forkby, 2008). I alla sociala grupper finns även någon form av organisering, där medlemmarna har olika uppgifter (Andresen, 2002; Forkby, 2008).

5.3.6 Maturing out

Maturing out är ett begrepp som skapades av kriminologerna Sheldon och Eleanor Gluecks för att förklara varför individer upphör med kriminalitet. De menar att de kriminella, på grund av ständig spänning och oro, till slut inte orkar med sin livsstil. De tröttnar på den och slutar. Enligt Gluecks är åldrandet den enda faktorn som har betydelse när det handlar om att upphöra med brott (Chylicki, 1992). Hirschi och Gottfredson menar även att åldrandet är den mest betydande variabeln då individer väljer att upphöra med brott. Deras undersökningar mellan olika länder visar att brottslighetens höjdpunkt är under tonåren och senare gradvis avtar med stigande ålder. Åldersvariabeln gäller enligt Hirschi och Gottfredson för alla platser, tidsperioder, brottstyper och den gäller lika mycket för män och kvinnor (Chylicki, 1992).

6. Resultat och analys

Detta kapitel är indelat i fyra teman, vilka syftar till att besvara studiens frågeställningar. I varje tema varvas citat och den, genom meningskoncentrering sammanfattade, empirin med teoretiska begrepp och tidigare forskning. Citaten redogörs ordagrant, vi har dock valt att ta bort upprepningar, hummanden och pauser. Vi kommer att benämna våra informanter som Josef, Gabriel och Leif. Varje tema inleds med en kort introduktion av de ämnen som berörs och de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för analysen.

6.1 Ingång till ett kriminellt gäng

I detta tema besvaras frågeställningen: *Hur beskriver de ingången till ett kriminellt gäng?*, genom en presentation av det som informanterna själva beskriver som bakgrunden till deras inträde i ett kriminellt gäng. I temat redovisas även det som informanterna, utifrån sina egna erfarenheter från kriminella gäng, uppfattar som mer generella orsaker till varför individer blir medlemmar i dessa grupper. Analysen av empirin görs dels med hjälp av den forskning som introducerats i kapitel 5 och dels genom teorierna *differentiella associationer* och *stämpling*.

Samtliga informanter berättar att de började begå brott i lägre tonåren. Josef och Gabriel beskriver att de umgicks i kretsar där mindre brott och våld ingick. Leifs pappa var grovt kriminell och han beskriver att pappan uppmuntrade honom att slåss och stjäla:

Jag fick fel värderingar, förstod att det var okej att slå, fick själv stryk av pappa [...] Fick själv lära mig att det var okej med stölder, bara man inte åkte fast. För att få makt skulle man gå ut och sno.

Leif

Både Josef och Gabriel umgicks i vänskapskretsar där kriminalitet ingick, vilket kan tolkas som att de, mellan sina respektive vänner, tog efter och lärde sig av varandras beteende. Leif berättar att han fick positiv bekräftelse av sina föräldrar när han begick brott vilket gjorde att han tog efter sin pappas kriminella beteende. Detta kan tolkas som att alla tre informanter, på olika sätt, lärde sig att begå brott från personer i deras närmaste omgivning. Enligt teorin om differentiella associationer menar Sutherland att beteende är inlärt och att inläringen främst sker från personer i den närmaste omgivningen (Sarnecki, 2010).

Leif menar att det inte var förrän efter att han separerat från sin fru som han gick in i den kriminella världen till hundra procent. Han blev en "hangaround"³ till kriminella gäng och utförde brott tillsammans med dem. Efter ett tvåårigt fängelsestraff fick han ännu fler kontakter med medlemmar från kriminella gäng och anslöt sig till ett av dem. Som 13-åring började Gabriel umgås med en ny vän, vars familj lät honom vara med på deras utlandsseminstrar och fester. När Gabriel var 16-åring blev han avstängd från gymnasiet och fick då ett jobb inom den kriminella organisation som kompisens pappa var chef över.

³ Hangaround – en person som inte är fullvärdig medlem i ett gäng men som på olika sätt stöttar och hjälper det specifika gänget.

På hans (talar om vännen) familjs fester träffade jag killar med tuffa bilar och dyra klockor, allt var fräckare där. Jag fick följa med på resor, där jag växte upp har vi aldrig rest [...] På jobbet jag fick, tog jag allt mer ansvar, växte liksom in i det, det var inget man satte sig ner och funderade på.

Gabriel

Både Gabriel och Leif berättar att de hade långvariga relationer med personer ur kriminella gäng redan innan de själva blev medlemmar. Gabriel beskriver att han, genom inkluderingen i sin väns familj, fick ta del av ett annat liv än det han var van vid med resor och materiella ting som lockade honom. Leif beskriver att han genom att begå brott tillsammans med medlemmar från kriminella gäng upptäckte fördelarna med deras verksamhet. Den känslomässiga intensiteten till personerna ur de kriminella gängen kan på detta sätt tolkas som stark för både Gabriel och Leif. Sutherland menar att denna känslomässiga intensitet i relationer som samtidigt är frekventa och långvariga på det sätt som båda informanterna beskriver, är grunden för inläring av ett beteende (Ring, 2010). Utifrån denna teori kan det tolkas som att Gabriel och Leif lärde sig och tog efter de normer och värderingar som fanns inom gängkriminaliteten de kom i kontakt med, vilket resulterade i deras val att gå med i ett gäng.

Josef ger en annan bild av sin ingång. Han berättar att det kriminella gäng som han var medlem i grunden bestod av hans barndomsvänner. Han beskriver dem som en grupp med kompisar där alla begick brott. Det var först efter att några medlemmar från kompisgänget varit delaktiga i uppmärksammade brott, som allmänheten började se på kompisgänget som ett *kriminellt* gäng. Det var också i samband med dessa händelser som polis och media gav gänget det namn som de sedan dess varit kända under.

Vi gjorde aldrig ett gäng själva, det var olika händelser som gjorde att vi blev ett. Vi blev "det gänget" [...] Det var så det växte fram, vi blev plötsligt ett gäng fast många av oss inte ville att det skulle vara ett gäng. De (pratar om media och polis) skapade gänget egentligen. Jag valde aldrig själv att vara med i ett gäng, det blev bara så, man levde med det och fortsatte. Efter ett par år såg man sig själv som gängmedlem.

Josef

Förespråkare för stämplingsteorin menar att brottsliga handlingar är ett resultat av samhällsreaktioner som genom stigmatisering av individen som avvikare förstärker den kriminella identiteten (Becker, 1966). I citatet ovan visar Josef att samhällets stämpling av kompisgänget som ett kriminellt gäng efter en tid resulterade i att de själva såg sig som ett sådant. Detta kan tolkas vara ett resultat av den *självuppfyllande profetia* som samhällets stämpling av en grupp kan få på dess medlemmar (Bergström, 2004). Både Josef och Gabriel menar att de var väl medvetna om att grupperna i vilka de ingick sysslade med kriminella aktiviteter. Det var dock inte förrän polis, media och samhället definierade deras grupperingar som gäng som de själva började se på sig själva som gängmedlemmar. Detta kan tolkas som att inträdet i kriminella gäng kan ske genom samhällets stigmatisering av grupper med avvikande beteende. Även Gabriel talar om omgivningens påverkan på den egna självbilden:

Det var egentligen först när man såg att tidningar och polis började kalla oss för organiserade brottslingar som man tänkte på jobbet som det.

Gabriel

Utifrån informanternas berättelser framgår att medlemskapet i ett gäng, på olika sätt, blev en naturlig övergång från den ”vanliga” kriminalitet som de alla sysslade med sedan tidigare. Detta kan liknas med resultatet i SOU (2010:15) beskrivs att de som rekryteras till kriminella gäng ofta påbörjat sin kriminella bana redan innan inträdet i gänget. I intervjuerna beskriver informanterna att de aldrig funderade på om de skulle bli medlemmar i ett kriminellt gäng, utan menar att de växte in i det. Informanterna använder dock aldrig ordet *rekrytering*. De menar istället att det ”bara blev så”. Tidigare forskning pekar mot att det sker en aktiv rekrytering av kriminella gäng där gängen på olika sätt söker upp nya medlemmar (Korsell et al. 2009). Denna studies informanter talar istället om inträdet som omedvetet eller som ett resultat av umgänge med personer ur kriminella grupperingar. Josef uttrycker detta på följande sätt:

Om du hänger med oss och vill vara med i gänget så får du det, men om du inte vill vara med i gänget så behöver du inte heller vara det. Ibland räcker det med att fråga personen ”är du med i det gänget” säger han nej så är han inte det.

Josef

Av citatet ovan kan tolkas som att det kriminella gäng som Josef beskriver inte har så strikta gränser och regler för medlemskap. Detta kan liknas med det som i forskningen beskrivs som löst sammansatta nätverk, där gränserna för vilka individer som tillhör vilken grupp inte är så strikta (Brå rapport 2002:07)

I SOU 2010:50 beskrivs inlärningssvårigheter, hyperaktivitet och aggressivt beteende gentemot andra som riskfaktorer för ett eventuellt inträde i ett kriminellt gäng. Dessa faktorer, som i första hand baseras på personliga egenskaper, nämns inte av denna studies informanter som en orsak till medlemskap i en kriminell gruppering. De lyfter istället fram andra anledningar. Tre huvudsakliga grupper av individer framträder av deras förklaringar. De som söker gemenskap, tillhörighet samt respekt. Den grupp som i första hand är ute efter pengar, makt och brudar. Den tredje gruppen beskrivs som sökande efter en identitet, som osäkra och i behov av någon form av beskydd:

Det finns de som vill ta på sig en väst, osäkra personer. De har till exempel haft problem, kanske varit mobbade [...] De är identitetslösa, har varit osynliga och vill ha en identitet. De har kanske en kusin eller så som är med i ett gäng och då får de kontakt du vet, och börjar sälja knark och får tjejer. Sen finns det folk som har problem med andra som går med för att folk ska låta dem vara.

Josef

Ur citatet ovan kan tolkas som att personer som upplever sig identitetslösa och utanför det omgivande samhället kan söka sig till kriminella grupper för att bli en del av den kollektiva identitet och gemenskap som Forkby (2008) menar att kriminella grupper erbjuder sina medlemmar. I SOU (2010:15) framgår att en riskfaktor till att individer söker sig till kriminella gäng är att personer i deras familj, släkt eller andra närstående är medlemmar i sådana grupperingar. Detta framkommer även av denna studies informanter som en viktig faktor, dels genom citatet ovan, men även av Gabriels och Leifs beskriver i början av detta tema. Där beskriver de att de i sin närmaste omgivning hade personer som var kopplade till kriminella gäng och att det var genom deras umgänge med dessa personer som de successivt blev involverade i de kriminella gängens verksamheter.

6.2 Livet som gängkriminell

I detta tema besvaras frågeställningen: *Vad beskriver de som utmärkande för sina tidigare liv som gängkriminella*, utifrån det som informanterna lyft fram som viktiga aspekter under sin tid som medlemmar i ett kriminellt gäng. Analysen av empirin görs dels med hjälp av den forskning som introducerats i kapitel 5 och dels genom *strainteorin* och *neutralisationstekniker*.

I likhet med det som nämns i brås rapport 2002:07, framhåller samtliga informanter i denna studie pengar som den största drivkraften under den tid de var medlemmar i ett kriminellt gäng. Med de pengar kriminaliteten genererade kunde de leva ett ”lyxigt liv” med dyra lägenheter, ”flashiga” bilar, stora krognotor och fina kläder. De beskriver att de kunde leva för dagen och göra som de ville, när de ville. Josef uttrycker även att respekt kan vara viktigt i livet som gängkriminell:

Vill man tjäna pengar så gör man det, vissa vill bara ha respekten, pengarna är inte så viktiga då. Sen finns det andra som vill ha stora pengar. Det finns både och.

Josef

Denna studies informanter framhåller alltså pengar och respekt som framträdande komponenter i livet som medlem i ett kriminellt gäng. Dessa komponenter kan ses som de främsta målen med medlemskapet, vilka även kan tolkas överensstämma med de gemensamma livsmål som enligt *strainteorin* finns i samhället (Sarnecki, 2010). Leif hade, under större delen av sin kriminella karriär, legala och relativt högavlönade arbeten men beskriver att pengarna han tjänade där inte var tillräckligt för att täcka den livsstilen han levde. Detta är något som även Josef och Gabriel beskriver. De menar att de tjänade mycket mer pengar inom den kriminella verksamheten än vad de skulle ha tjänat genom ett lagligt arbete. Detta kan tolkas som att deras mål inte kunde uppnås genom legala medel. Enligt *strainteorin* saknar gängmedlemmar *konformitet*, eftersom att de inte har de medel som är accepterade av samhället för att uppnå de gemensamma livsmålen. Då informanterna saknar de legala medel som behövs för att leva det liv de strävar efter, uppstår frustration (*strain*). För att hantera denna frustration så använder de sig av medlemskapet i ett kriminellt gäng som medel för att ändå nå sina mål. På detta sätt kan man placera dem inom gruppen *innovatörer* (Pettersson, 2001; Sarnecki, 2010).

Man ville ha mer än bara ett Svenssonliv, det som andra behöver spara och planera inför kunde man själv fixa när man hade lust.

Gabriel

Strainteorin syftar i grunden på att alla samhällsmedborgare strävar efter att uppnå medelklassens status (Sarnecki, 2010). Av citatet ovan, tillsammans med det lyxiga liv informanterna beskriver att de ville leva, kan dock tolkas att informanternas mål var större än vad som kan sägas ingå i ett ”medelklasssamhälle”. Deras mål kan därför beskrivas som oförenliga med de accepterade samhällsmålen. På detta sätt skulle de även kunna placeras inom strainteorins *upprors*grupp, då de använder sig av medlemskap i ett kriminellt gäng (otillåtet medel) för att uppnå hög ekonomisk standard (oaccepterat mål) (Chylicki, 1992; Sarnecki 2010).

Genom att ta avstånd från det normativa ”Svenssonlivet”, skapar gängen ett ”vi och dem” gentemot övriga samhället och bildar i stället egna normer att leva efter. Andresen (2002) och Forkby (2008) menar att sociala grupper, genom att höja sina egna värderingar över andras, nedvärderar samhällets normer vilket stärker den egna gemenskapen inom gruppen. De menar även att en stark gemenskap är förutsättning för att det kollektiva livet ska fungera och att gruppen ska bestå. Denna kollektiva aspekt beskrivs av våra informanter som stark inom gängen:

*När det var bråk förr var det personligt, nu var det kollektivt.
Går du på en av oss får du femton på dig. Att vara en del av ett gäng handlar om att ställa upp för varandra, utan gänget är vissa ingenting.*

Josef

Informanterna beskriver att atmosfären inom gängen kunde vara familjär med starka relationer mellan medlemmarna. De talar också om den trygghet som gänget skänkte, eftersom att de alltid visste att de hade någon som ”såg efter dem och ställde upp för dem”. Denna kollektiva känsla skapar en solidaritet till gänget, vilket får gängmedlemmarna att försvara sin grupp och dess medlemmar mot övriga samhället. Det kan tolkas som att den kollektiva känslan som informanterna beskriver finns i gängen, underlättar rättfärdigandet av de normbrytande aktiviteter som driver gängen. Genom neutralisationstekniken *högre lojalitet*, prioriteras gruppens eget välbefinnande och egna normer framför samhällets lagar (Bergström, 2004; Sarnecki, 2010).

Samtliga informanter menar att det sociala umgänget utanför gänget minskade med tiden de var medlemmar och i takt med att allt större tid spenderades med gänget. Forkby (2008), beskriver att gemensamma *aktiviteter* är en viktig komponent för att grupper ska kunna hållas samman. Han menar dock att den största aktiviteten ofta handlar om att bara umgås inom gruppen. Detta kan tydligast bekräftas av det Josef berättar, då han säger att det gäng han var medlem i bestod av barndomsvänner som i första hand var kompisar som ”hängde med varandra” och att den kriminella aktiviteten kom i andra hand. På liknande sätt nämner Gabriel att gängen höll honom sysselsatt genom de aktiviteter medlemskapet erbjöd:

Konstant tillgänglighet, det kan ringa när som helst, man måste vara beredd hela tiden. Telefonen är på 24/7, det kan hända grejer som man får gå och fixa vilken tid som helst. Det var fart och fläkt hela tiden, jag har alltid gillat att arbeta.

Gabriel

Både Leif och Gabriel talar om att de gillar att arbeta och att de hela tiden vill att det ska hända saker runt omkring dem. Medlemskapet i gänget och de aktiviteter som kom utav detta kunde tillfredsställa dessa behov hos dem.

Sykes och Matza menar att alla samhällsmedborgare är färgade av de normer och värderingar som finns i det samhälle där de vuxit upp. Personer som begår brott och bryter mot de etablerade normerna kommer därför att använda neutralisationstekniker för att rättfärdiga sitt eget beteende för sig själv och skydda sig från negativ respons från samhället (Sarnecki, 2010). Utifrån informanternas berättelser om hur de uppfattade livet i ett kriminellt gäng, kan man utskilja några av dessa neutralisationstekniker. Samtliga informanter är tydliga med att tala om att de aldrig under sin tid som medlemmar i kriminella gäng, givit sig på oskyldiga:

Jag har inget liv på mitt samvete, kan hända att någon råkat illa ut på grund av knarket jag sålt. Jag har inte rånat någon på gatan eller slagit någon i ansiktet.

Leif

Ingen blir påtvingad att köpa knark och är han skyldig någon pengar så har han inte betalat.

Josef

Informanterna förnekar inte att det i livet som gängkriminell ingår olika stora grader av våld, men aldrig på ”sådana som inte har med någonting att göra”. Genom att en person har en skuld till gänget, på olika sätt utgör hot eller har en ouppklarad konflikt med någon i gruppen anses det vara rättfärdigt att använda våld mot denne. I intervjuerna beskriver de även att de erbjuder varor som efterfrågas. På detta sätt reduceras även informanternas eget ansvar för de effekter som varorna de erbjuder kan ha på köparen, eftersom att de menar att användandet av den illegala varan är köparens eget val. Detta kan tolkas som att informanterna när de förklarar sina liv som gängkriminella, använder sig av neutralisationsteknikerna *förnekande av ansvar, förnekande av skada och förnekande av offer*, för att skydda den egna självbilden och för att klara av att leva med hur deras tidigare liv som gick emot samhällets etablerade normer var (Bergström, 2004; Sarnecki, 2010).

Informanterna beskriver livet i ett kriminellt gäng som laglöst och som en kamp mot samhällets normer. Samtidigt menar de att det finns lagar inom gängen som måste följas för att slippa problem:

Kvinnor, äldre och barn är tabu, man blåser ingen och lurar ingen, man gör rätt [...] Det finns oskrivna lagar där också. Så länge man sköter sig, det finns en anledning till att man blir

skjuten.
Leif

Den laglöshet de talar om kan tolkas som laglöst gentemot samhällets lagar, men gänglivet är ändå uppbyggt av regler och värderingar som måste följas för att gänget ska kunna hålla ihop och för att den enskilde ska känna sig trygg. Både Andresen (2002) och Forkby (2008) menar att det i en social grupp måste finnas centrala värderingar och normer som delas av medlemmarna för att gruppen ska kunna bestå.

Förutom en överhängande oro för att åka fast, menar samtliga informanter att de inte var speciellt rädda under den tid de var gängaktiva. De beskriver att de inte tänkte så mycket på rädslor. Både Josef och Leif menar att avsaknaden av rädslor främst berodde på att de höll sig undan från bråk och problem som de ansåg onödiga. Gabriel berättar att den organisation som han ingick i var så stor och överlägsen att det inte fanns någon annan grupp som vågade gå mot dem. Leif berättar dock att han konstant under fyra års tid bar en skottsäker väst samtidigt som Josef och Gabriel talar om att man skapade sig fiender. De menar också att de ibland var tvungna att ställa upp för andra medlemmar som "klantat sig", trots att de inte alltid hade lust med det.

För att en grupp ska bestå och för att en person ska fortsätta vara medlem krävs att det finns vinster med att vara en del av det kollektiva som gruppen utgör (Forkby, 2008). Ovan beskrivs det som informanterna uppgav att de upplevde som negativa aspekter av medlemskapen i de kriminella gängen under tiden de var medlemmar. Tidigare i detta tema har det de upplevde som positivt lyfts fram; stora summor pengar, respekten, tillhörigheten och en för dem meningsfulla aktiviteter. Då informanterna trots de negativa aspekterna levde som gängkriminella under flera års tid och menar att de inte tänkte så mycket på det negativa, kan tolkas att de positiva aspekterna med medlemskapet övervägde de negativa. Det fanns på så sätt större vinster med att vara en del av gruppens kollektiv framför att vara en del av övriga samhället.

6.3 Utgångsprocessen

I detta tema besvaras frågeställningen: *Vilka faktorer beskriver de som centrala i sina beslut att lämna det kriminella gänget?*, genom en presentation av det som informanterna själva beskriver som framträdande orsaker till beslutet att lämna det kriminella gäng de var medlemmar i. Utifrån deras erfarenheter som före detta gängmedlemmar beskrivs även det som de uppfattar är mer generella orsaker till att individer väljer att lämna gäng. Analysen av empirin grundas i detta tema på den forskning, med fokus på avhopp, som presenteras i kapitel 5 tillsammans med begreppen *maturing out* och *stämpling*.

Wahlin (2002) menar att beslutet hos en person att upphöra med brott kan beskrivas som en process där yttre och inre faktorer samspekar. Detta kan liknas med det denna studies informanter beskriver då de säger att deras beslut om att lämna gänget successivt växte fram. Det var flera händelser under en längre tid som till slut gjorde att de bestämde sig för lämna gängen. Med yttre faktorer syftar Wahlin (2002) på omständigheter som påverkar individen utifrån. Alla tre informanter nämner sådant som kan tolkas som yttre faktorer då de talar om att den konstanta stressen av att vara tillgänglig och jagad av polis tillsammans med att de

riskerade att dömas till höga straff var bidragande faktorer till att de började tröttna på det kriminella livet:

Tillslut hamnade jag i en situation där jag riskerade att få åtta år i fängelse, det var inte värt det.

Josef

Man lever inte ett normalt liv, man vet aldrig vem som ska komma in genom dörren. Jag saknade ett vanligt säkert liv.

Gabriel

I det senare citatet ovan beskriver Gabriel att han saknade ett vanligt, säkert liv. Ett sådant liv erbjuder inte medlemskapet i det kriminella gänget. Denna längtan efter ett annat liv kan tolkas som en inre förändring hos honom (Wahlin, 2002), eftersom gängmedlemskapet inte längre kunde erbjuda det han sökte. Han beskriver att inom det gäng som han var medlem i, betraktades det som en svaghet att visa känslor och att ha kärleksrelationer. När han såg att många av sina vänner utanför gänget började få barn, utlöste detta en längtan efter att bilda familj hos honom också. Även detta kan tolkas som en av de inre faktorer som Wahlin (2002) talar om, då hans egna livsmål förändrades och gick mot de mål som gänget hade. Även Josef nämner bildandet av familj som en viktig orsak till att medlemmar väljer att lämna gängen. Korsell, Skinnari & Vesterhav (2009), menar att det, på grund av den stress och osäkerhet som en kriminell livsstil innebär, ofta är mycket svårt för kriminella gängmedlemmar att behålla eller skapa relationer med personer utanför det gäng de ingår i.

För Leif var inte familjen en av de mest avgörande faktorerna till att han valde att lämna det kriminella gänget. Han beskriver istället att åldern var en central del i beslutet:

Inte ens mina två guldmedaljer (talar om sina barn) kunde ge mig den riktiga motivationen att lämna. Jag blev helt enkelt för gammal. Jag var så mycket äldre än dom andra.

Leif

Detta citat bekräftar Sheldon och Eleanor Gluecks idé om maturing out, där de menar att kriminella individer tröttnar och växer ur den kriminella livsstilen. Den ständiga stress och oro som gänglivet innebär blir svårare att leva med ju längre tiden går (Chylicki, 1992). Detta är faktorer som även Gabriel talar om:

Den ständiga stressen, det blir jobbigt i längden. Man tröttnade.

Gabriel

Både Josef och Gabriel var medlemmar i gängen under en längre tid och dessutom var de kriminella redan innan inträdet i gänglivet. De menar att de negativa sidorna med det kriminella livet till slut gjorde att de tröttnade. Wahlin (2002) menar i sin artikel att det inte bara är den fysiska åldern som är avgörande för att individer tröttnar på det normbrytande livet, utan även hur länge medlemmarna varit kriminellt aktiva. Trots en relativt ung ålder, kan därför både Gabriel och Josef anses som ”gamla” i den bemärkelsen att de levt länge inom den kriminella gängvärlden.

Även Hirschi och Gottfredson beskriver åldrandets betydelse då individer upphör med brott. De ser åldersvariabeln som den mest centrala vid ett sådant beslut (Chylicki, 1992). Trots att *maturing out* kan ses hos alla studiens informanter, framhåller de även att det var några specifika händelser som fick dem att ta det slutgiltiga steget och lämna gängen. Josef berättar om hur han märkte att hans kriminella liv till slut påverkade hans föräldrar och bröder. Detta blev för honom den avgörande faktorn för att lämna gänget och kriminaliteten:

Mina föräldrar har alltid varit lagliga, men när jag skulle rymma så ville de hjälpa mig. Det hade blivit okej för dem, de hade vant sig. Det fick mig att tänka till. Jag blev lite ledsen över hur det hade blivit, att pappa ville hjälpa mig att rymma när han i hela sitt liv varit korrekt och laglig [...] Jag såg att mina småbröder började ta efter mig, det blev som en chock, det hade jag inte tänkt på innan. Jag ville inte att de skulle bli som mig.

Josef

Den upptäckt Josef beskriver i citatet ovan kan ses som en vändpunkt för honom. I SOU (2010:15) beskrivs att det krävs vändpunkter på olika nivåer för att en individ ska träda ur ett kriminellt gäng. Då Josef upptäckte att han påverkade sin familj med sin livsstil kan detta ses som en förändring på social nivå. Denna förändring kan tolkas resultera i motivation för Josef att lämna gänget. Vändpunkter kan även uttolkas från det som Gabriel och Leif berättar om sina val att lämna gängen. De beskriver båda att det var efter stora polistillslag mot dem och deras respektive organisationer som slutgiltiga anledningarna till besluten att lämna den kriminella gängvärlden.

Polisen och skatteverket började arbeta tillsammans, det blev svårt att förklara vart pengarna kom ifrån, jobbigt att hitta kryphål hela tiden [...] Polisen gjorde ett tillslag mot vår organisation och slog ut den helt. Vissa av medlemmarna klarade sig ifrån att åka fast, men det blev ett rävspel och då tyckte jag inte det var värt det, då orkade jag inte mer.

Gabriel

Ur citatet ovan kan tolkas att det efter polistillslaget mot gänget skedde stora förändringar på social nivå eftersom att organisationen splittrades. Av citatet kan även tolkas att myndigheternas samarbete försvårade det kriminella gänglivet. I utredningen SOU (2010:15) framkommer att förändringar på strukturell nivå kan räknas som vändpunkter som får individer att upphöra med brott.

Av det som framkommer utav informanternas berättelser i detta tema, kan tolkas som att det negativa med gängmedlemskapet genom olika händelser och faktorer tillslut överskred de positiva. De vinster som Andresen (2002) och Forkby (2008) menar bör finnas med medlemskapet i ett gäng för att medlemmen ska stanna kvar, minskade successivt för denna studies informanter. Då det inte längre fanns vinster med att ingå i gruppen valde de att lämna den.

Informanterna menar att det finns en oro för hur livet utanför det kriminella kommer att se ut, bland annat på grund av att prickar i brottsregistret och anmärkningar hos kronofogden försvårar inträdet på bostads- och arbetsmarknaden. Det blir därför svårt att påbörja det nya, laglydiga livet. Av intervjuerna framkommer även att informanterna upplever att det finns en misstro, såväl hos socialtjänsten som hos polisen och övriga samhället, mot att avhoppare från kriminella gäng verkligen har lämnat det kriminella livet bakom sig.

Polisen tror inte att man har lagt av, andra som visste vem man var trodde inte det heller. Man har ju ingen väst som man kan ta av sig och man kan ju inte ställa sig och skrika att man har slutat med det livet liksom.

Josef

Stycket och citatet ovan, kan tolkas som att informanterna genom sitt kriminella förflutna bär med sig märken som är svåra att få bort i det nya livet. Dels genom att de finns med i myndigheters register, men också genom det rykte de skapat sig under tiden som gängaktiva. Dessa märken leder till att de fortfarande kan ses av sin omgivning som kriminella. Becker (1966) menar att personer som inte längre begår brott, ändå kan stämplas av samhället som avvikare. När man väl stämplats av samhället på ett visst sätt, kan det vara svårt att bli av med stämpeln. Stigmatiseringen kan leda till begränsade livsmöjligheter, vilket informanterna beskrev en oro inför.

I SOU (2010:15) beskrivs avhoppet från gäng som svåra då det kan finnas en rädsla för hur avhoppet ska tas emot av det egna gänget. Denna studies informanter uppger att det inte var speciellt svårt för dem att lämna gängen, men att de känner till andra personer som inte vågar lämna bland annat på grund av olika typer av skulder till det egna gänget. Våra informanter menar att dessa individer i dagens samhälle endast kan vända sig till organisationer som KRIS för att få den hjälp de behöver. Våra informanter talar om att det ofta saknas kunskap och metoder inom myndigheter som socialtjänsten och kriminalvården för kunna ge relevant hjälp till avhoppade gängmedlemmar.

Jag har varit ute och snackat med myndigheter och de har inte så mycket kunskap om gäng [...]hur ska de kunna hjälpa någon om de inte vet vad det handlar om. Myndigheterna har massa modeller som de vill få alla att passa in i, det fungerar inte, det behövs individuella lösningar.

Leif

Både Gabriel och Leif uppger dock att de fick bra och avgörande hjälp från personer inom socialtjänsten, men påpekar också att de "hade tur" som fick bra handläggare. Problemet med att det i samhället finns få ställen att vända sig till för avhoppade gängmedlemmar, konstateras även i SOU 2010:15. På liknande sätt som denna studies informanter menar utredningen att det behövs fler insatser och bättre kunskap om gängkriminalitet inom myndigheter som kommer i kontakt med dessa personer.

6.4. Synen på organiserad brottslighet och kriminella gäng.

I detta tema besvaras frågeställningen: *Hur beskriver de begreppen kriminella gäng och organiserad brottslighet?* Informanternas beskrivningar av dessa begrepp relateras i detta tema till de olika definitioner och den forskning om begreppen som introducerats i kapitel 5.

Den svårighet som finns med att i befintlig forskning hitta enhetliga definitioner och förklaringar till begreppen organiserad brottslighet och kriminella gäng, speglas även av denna studies informanter, som alla beskriver begreppen på mer eller mindre olika sätt. Josef menar att ett kriminellt gäng inte behöver ha ett namn eller symboler för att kallas ett gäng. Ett gäng kan vara en grupp vänner som blir till ett kriminellt gäng, precis som det blev för honom och hans vänner. Ett kriminellt gäng kan också vara mer organiserat och ha regler som ska följas där medlemmarna betalar avgifter.

När man går med i ett gäng tror människor att man håller på med organiserad brottslighet men det är väldigt få som gör det. De flesta håller på med småbrott och vill ha respekt. Av tio håller en på med de stora affärerna, mycket pengar. De andra tänker inte så stort. Väldigt få av gängen håller på med organiserad brottslighet.

Josef

Grundvall (2005) beskriver i sin forskning att kriminella gäng av utomstående kan upplevas som mer organiserade och hierarkiskt uppbyggda än vad som ofta är fallet. Även Sarnecki (2001) menar att det i de flesta kriminella gäng inte finns den organisation som begreppet organiserad brottslighet ger sken av.

Gabriel beskriver begreppen på liknande sätt som Josef, men går längre i sina beskrivningar av skillnaderna och skiljer fullständigt på organiserad brottslighet och gängverksamhet:

Gängverksamhet är inte organiserad brottslighet, lokala gäng är inte organiserade. De (gängen) är bara tuffa på nattklubbarna och har stor attityd. Gäng är bara tuffa i munnen, de har en tröja men inga pengar.

Gabriel

Av det som Josef och Gabriel beskrivit ovan, kan tolkas att de delar in kriminella gäng i två huvudgrupper. Dels de gäng som främst begår mindre brott och som genom att vara ”tuffa” och bära symboler som binder dem till gänget vill uppnå respekt. Denna grupp kan liknas med vad som Korsell, Skinnari & Vesterhav (2009) beskriver som *broderskap*. Den andra typen av kriminellt gäng som de två informanterna beskriver kan liknas med det som forskarna i ovan nämnda bok kallar *ad-hoc*. Inom denna typ av gruppering är den ekonomiska vinningen genom mer omfattande brottslighet, medlemmarnas främsta mål. I *Organiserad brottslighet i Sverige* räknas både ad hoc-grupper och broderskap till organiserad brottslighet (Korsell et al., 2009). Utifrån hur våra informanter talar om dessa grupper, kan tolkas att de endast räknar ad hoc-grupper till den organiserade brottsligheten och refererar broderskapen som endast kriminella gäng.

Gabriel poängterar att det finns vissa kriterier kriminella grupper måste leva upp till för att man ska kunna säga att de ägnar sig åt organiserad brottslighet:

Är man organiserad har man firmabil och kan röra sig runt i Europa. Man har kontor runt om i Europa. Alla har egna uppgifter som dom ansvarar för, det finns olika grupper man kan ringa in om man får problem.

Gabriel

Av de kriterier som Gabriel här räknar upp, stämmer många överens med de punkter som ingår i EU:s definition av organiserad brottslighet (EU:s kriterier beskrivs i kapitel 5.1). Leif och Josef pratar om gäng som ägnar sig åt organiserad brottslighet som mer platta organisationer där nätverket är lösare sammansatt än vad Gabriel uppger i sin tolkning. Deras syn på organiserad brottslighet stämmer mer överens med den definition som Brottsförebyggande rådet sammanställt (se kapitel 5.1) än EU:s kriterier för organiserad brottslighet.

I *Organiserad brottslighet i Sverige* beskrivs att det bland medlemmar inom den organiserade brottsligheten finns två huvudsakliga sätt att se på sitt eget agerande inom gruppen; antingen som *affärsman* eller som *yrkeskriminell* (Korsell et al., 2009). Informanterna i denna studie beskriver att medlemmar i organiserade gäng klär sig i kostym eller kavaj och ser mer ”ordentliga” ut, för att på detta sätt dölja sin kriminalitet. Dessa kan liknas med dem som ovannämnda forskning beskriver som affärsmän. Den andra kategorin; yrkeskriminella, liknar dem som våra informanter beskriver som medlemmar i det som de ser som kriminella gäng. Där markeras medlemskapet i gänget tydligt, genom att medlemmarna bär symboler och attribut men även använder ”mer än nödvändigt” våld. De är inte lika diskreta med sin kriminalitet som medlemmarna ur de grupper som informanterna beskriver som organiserade.

Trots att både Josef och Gabriel beskriver att det finns markanta skillnader mellan grupper som ägnar sig åt organiserad brottslighet och grupper som betecknas som kriminella gäng, ser de ändå att det finns likheter. Båda typerna av grupperingar tar avstånd från samhällets regler och lever efter egna lagar. Det primära är att ”tjäna” pengar oavsett vilka samhällseliga lagar man bryter mot. I enlighet med vad tidigare forskning har visat (Forkby, 2008; Grundvall, 2005; Brå Rapport 2002:07), är det svårt att på ett tydligt sätt skilja mellan organiserad brottslighet och gängkriminalitet, då likheterna ur ett ”utifrån-perspektiv” framträder tydligare än vad skillnaderna gör.

Leif menar att det går att se organiserad brottslighet överallt och att de flesta typer av brott är mer eller mindre organiserade:

Man bedriver organiserad brottslighet överallt idag. Man använder legala verksamheter och andras namn på pappret, men det är organiserat. Jag ser organiserad brottslighet hos barn också, inte så omfattande som när de blir äldre, men själva organisationen i sig är den samma. Man använder inte samma ord men man gör samma sak. Det förekommer i alla åldrar och

bland alla kön

Leif

Ur citatet ovan kan tolkas att Leif menar att alla typer av brott har någon form av organisering och att han därför kopplar dessa brott till organiserad brottslighet. I brå rapport 2002:07 framkommer att det som oftast beskrivs som organiserad brottslighet i Sverige mer kan beskrivas som organiserade brott. De menar dock att det inte räcker med att ett brott är organiserat för att det ska klassas om organiserad brottslighet. För detta krävs en mer bestående verksamhet där brottsligheten bedrivs mer kontinuerligt.

7. Diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens sammanfattade resultat och analys tillsammans med våra egna tankar och tolkningar av den information som informanterna delat med sig av.

Hur beskriver de ingången till ett kriminellt gäng?

I vår studie framkommer att det finns olika vägar till ett kriminellt gäng. Gemensamt för alla informanter var att de påbörjat sin kriminella bana redan innan inträdet i gängen och att de umgicks i kretsar där det förekom kriminalitet. Två av informanterna beskriver speciellt att de såg upp till personer som ägnade sig åt gängkriminalitet. Genom att koppla teorin om differentiella associationer till detta kan tolkas som att informanterna, genom personer i sin närmaste omgivning, lärt sig de normer och värderingar som gör det möjligt att ingå i ett kriminellt gäng. Detta stämmer även överens med den tidigare forskning som redovisas i denna studie som menar att inträdet i en kriminell gruppering ofta sker genom relationer med någon i gänget. Den forskning vi använt och teorin om differentiella associationer förklarar dock inte om det är individerna själva som söker sig till grupper där det förekommer kriminalitet, eller om dessa individer blir kriminella på grund av att de umgås inom sådana kretsar. Inte heller av det som framkommer av informanterna i denna studie kan detta avgöras.

Särskilt en informant nämner polisens och medias roll som avgörande för dennes syn på sig själv som gängkriminell. Stämplingsteorin talar om den självuppfyllande profetia som kan komma utav samhällets ”förväntningar” på en person. Vi anser att de negativa associationer som finns i samhället gentemot gäng och gängkriminalitet på detta sätt kan ha förstärkt det avvikande beteende som informanterna hade innan de stämplades som gängkriminella. De rädslor för gängkriminalitet som finns i samhället, anser vi gör de kriminella gängens position starkare. Detta eftersom att samhällets rädslor gentemot gängen skapar en bild av dessa som farliga, vilket förstärker dessa gruppers makt och ställning, om än i ordens negativa bemärkelser.

Ingen av informanterna nämner att de rekryterats in i de gäng de var medlemmar i. De talar om att de växte in i det, att det skedde mer eller mindre omedvetet. Detta står i motsats till den tidigare forskning som hävdar att gängen ofta rekryterar nya medlemmar genom att leta upp dem. Av det som framkommer i studiens resultat tycker vi ändå att informanterna, på olika sätt, har blivit påverkade av medlemmar från kriminella gäng, vilket kan ses som en form av rekrytering, trots att informanterna inte själva upplevde det så. Användandet av ordet rekrytering känns dock, utifrån det som studiens informanter berättat, som ett mindre bra sätt att beskriva ingången till kriminella gäng på. Vi menar att de associationer som ordet rekrytering kan hänvisa till, leder till en missvisande bild av inträdet i gängkriminalitet. En missvisande bild av inträdet kan försvåra för myndigheter som ska arbeta för att förhindra att detta sker.

Informanterna uppfattar att de vanligaste orsakerna till att individer går med i kriminella gäng är sökandet efter pengar, respekt, identitet och beskydd. Ingen av informanterna applicerar dock dessa faktorer på deras egen ingång. Anledningen till detta tror vi kan vara att det är svårt upptäcka dessa faktorer, som kan ses som svagheter, hos sig själv samtidigt som de är relativt lätta att finna hos andra.

Vad beskriver de som utmärkande för sina tidigare liv som gängkriminella?

Pengar och det liv som mycket pengar medför, var den absolut främsta drivkraften för samtliga informanter under den tid som de var medlemmar i de kriminella gängen. Alla tre informanter beskriver också att den standard de ville ha på sina liv, inte gick att uppnå genom ett vanligt arbete. Genom strainteorin har dessa aspekter tolkats som målen med medlemskapet i ett kriminellt gäng. Det har i analysen varit svårt att placera gängmedlemmar under någon av de grupper som strainteorin erbjuder. Detta eftersom att denna teori bygger på att alla vill uppnå medelklassens levnadsstandard. Vi har i analysen valt att placera gängkriminella i både gruppen *uppror* och gruppen *innovatörer*. Detta eftersom att det medel de använder för att nå sina mål är medlemskapet i ett kriminellt gäng, vilket anses av samhället som otillåtet. Målen de har är mycket högre än det som allmänt eftersträvas i resten av samhället. Samtidigt bygger de gemensamma målen som samhället har, på samma saker som de mål som informanterna har med sitt medlemskap i kriminella gäng; pengar, respekt och framgång. Då dessa saker så starkt proklamerats i dagens samhälle och dessutom förknippas med framgång anser vi det inte som konstigt, att de människor som saknar det som krävs för att nå dessa mål, använder sig av alternativa lösningar för att ändå uppnå det som av samhället klassas som framgång. Vi menar att så länge samhällets mål är sådana att det inte finns tillräckligt med legitima medel att alla ska kunna nå dem, kommer det alltid att finnas individer som söker sig till kriminella gäng, organiserad brottslighet och kriminalitet överhuvudtaget.

Kollektivet lyfts, av informanterna fram som en central aspekt i livet som gängkriminell. De menar att de band som skapades inom gängen byggde på en familjär känsla och att större delen av umgängeskretsen ingick i gänget. De beskriver också att det fanns lagar och regler inom gängen som måste följas. Gänget erbjöd även informanterna meningsfulla aktiviteter, vänskap och trygghet. Vi har i analysen kopplat detta till Forkbys (2008) beskrivning av vad som håller sociala grupper samman. Han menar att det krävs en kollektiv identitet och gemensamma regler för medlemmarna att följa. Då det i en grupp finns denna typ av starka kollektiva känsla och när umgänget med personer utanför gänget är begränsat, uppfattar vi att det blir lättare att bryta mot de normer som resten av samhället lever efter, om de normerna är accepterade inom det egna gänget.

Genom att analysera hur informanterna talade om sitt tidigare liv som gängmedlemmar utifrån neutralisationstekniker, fann vi att informanterna främst använde sig av teknikerna *förnekande av ansvar*, *förnekande av skada* och *förnekande av offer* när de skulle förklara sitt liv som gängkriminella. Vi anser att detta är oundvikligt då alla är färgade av de normer som finns i samhället, och att individer som bryter mot dessa normer på något sätt måste skydda sin egen självbild. Användandet av neutralisationstekniker menar vi är en nödvändighet i livet som gängkriminell då det ständigt handlar om att bryta mot lagen. Vi tycker även att dessa tekniker spelar en viktig roll för personer som våra informanter, som valt att lämna det kriminella livet. Genom neutralisation slipper de att upprepade gånger straffas av sig själva och av andra för de normbrytande val de en gång gjort.

De nackdelar som informanterna beskriver att de upplevde med gänglivet medan de var medlemmar, handlar främst om en ständig stress och oro. De menar att de aldrig var rädda,

men vi anser att vissa av de saker de lyfte fram ändå kan tolkas som rädsla. Att de själva inte tänkte i former av rädsla tolkar vi som att det positiva som gängmedlemskapet erbjöd, övervägde det negativa. Detta menar även Forkby (2008) är en avgörande orsak till varför medlemmar väljer att stanna i kriminella gäng.

Vilka faktorer beskriver de som centrala i sina beslut att lämna det kriminella gänget?

Alla våra informanter beskriver sina beslut till avhopp på olika sätt. Det som dock är gemensamt för samtliga är att besluten kan beskrivas som en process. Vi tolkar att denna process innebar förändringar hos informanterna på olika nivåer, både inom och utanför informanten själv.

I de processer som informanterna beskriver ledde fram till beslutet att lämna gängen har vi funnit det som Wahlin beskriver som inre och yttre förändringar. På olika sätt har informanternas inställning till och känslor för gänget förändrats på ett sådant sätt att deras mål inte längre kunde uppnås genom medlemskapet (inre förändringar). Då informanterna beskriver att det blev svårare att begå och dölja kriminella handlingar på grund av samverkan mellan myndigheter och polisen, samt en oro för långa fängelsestraff blev de påverkade av yttre förändringar. Genom att applicera begreppet maturing out på det våra informanter beskriver som betydande i besluten att lämna gängen, fick vi fram att den ständiga stressen och oron livet som gängkriminell innebar, tillslut fick dem att tröttna. De menade alla tre att de på olika sätt blivit för gamla för det kriminella gänglivet. Som ett sista steg i processen att lämna gängen, nämner alla informanter en större avgörande händelse. Detta kan liknas med de vändpunkter som beskrivs i SOU 2010:15.

Något av det som vi funnit extra intressant inom detta tema, är att de olika faktorer som informanterna menar ledde fram till deras beslut att lämna gängen, är liknande faktorer som de i föregående tema beskrev som positiva med gänglivet. Vi anser att det i likhet med det som informanterna själva beskriver, helt enkelt kan vara så att man tröttnar på den ständiga stress som det kriminella livet innebär. Vi menar också att det kan ha att göra med att våra informanter efter ett tag skapade en vardag utav det som ingick i gänglivet, vilket fick glorifieringen att försvinna och nackdelarna med livet inom gänget avslöjas.

I samband med avhoppprocessen beskriver informanterna även svårigheten med att ”tvätta bort” stämpeln som gängkriminell. De menar att det finns en misstro gentemot dem från resten av samhället. Vi tror att många, just på grund av detta, inte kan lämna gänglivet eftersom att det genom stigmatisering kan vara väldigt svårt att bryta gamla levnadsmönster. Trots att de själva vill lämna gängen fortsätter samhället att se på dem som avvikare, vilket försvårar påbörjandet av ett lagligt liv. I den debatt som förs om gängkriminalitet och organiserad brottslighet talas det mycket om de insatser från samhället sida som ska motverka ingången i och underlätta avhoppet från kriminella gäng. Om det förhåller sig på det sätt som våra informanter beskriver, finns det en motvilja och misstro mot före detta gängmedlemmar både från omgivningen och från myndigheter. Vi tycker att detta tyder på en dubbelmoral i samhället, då personer som väljer att lämna det kriminella gänglivet bakom sig kanske inte får en ärlig chans att påbörja det lagliga liv som omgivningen förespråkar. Utifrån vad som framkommit i studien verkar det alltså inte vara avhoppet från gängen som är det svåra utan

det som istället upplevs som svårt är hur detta avhopp kommer att betraktas utifrån samhällets ögon.

Hur beskriver de begreppen *kriminella gäng* och *organiserad brottslighet*? Informanterna ser på begreppen gängkriminalitet och organiserad brottslighet på olika sätt vilket kan spegla den mångsidiga bild som finns av fenomenen inom forskningen.

Av vårt resultat framkommer att två av informanterna i huvudsak menar att gäng som sysslar med organiserad brottslighet är ute efter stora pengar och affärer. De kriminella gängen beskrivs som ”småkriminella” och där sökandet av respekt är en central komponent. Sätten som informanterna beskriver kriminella gäng respektive organiserade gäng på, kan liknas med de grupper som i den tidigare forskningen kallas *ad hoc* och *broderskap*. Till skillnad från forskningen, som placerar båda dessa grupper under organiserad brottslighet, menar en av studiens informanter att *ad hoc-grupper* är den enda gruppen som kan räknas om organiserad.

Medlemmar ur den organiserade brottsligheten beskrivs av våra informanter på ett sätt som kan liknas med forskningens *affärsmän*. De går inte tydligt ut med sin kriminalitet utan klär sig ”vårdat”, med kavajer och dyrare smycken. På det sätt som våra informanter i denna studie talar om medlemmar från kriminella gäng, kan det liknas med det som forskningen beskriver som *yrkeskriminella*. Kriminaliteten är en del av deras livsstil, de är inte lika diskreta med sin gängtillhörighet och är mer benägna att använda våld. Våra informanter menar att en viktig skillnad mellan det som kan tolkas som affärsmän respektive yrkeskriminella är att de yrkeskriminella bär attribut och symboler som binder dem till det gäng de är medlemmar i. Vi anser dock att detta gäller även för dem som betraktas som affärsmän, eftersom att dyra kläder och smycken kan ses som deras symboler som markerar att de är ”framgångsrika” och ”värda respekt”.

Av det som informanterna säger, framgår att de alla placerade sig själva inom gruppen affärsmän. Särskilt en av informanterna talade om den kriminella organisation som har var medlem i, genom olika termer som hämtats från legala organisationer och företag. Vi tror att detta kan vara en del i sättet att neutralisera sina handlingar och få dem att kännas mer legitima. Det skapar en bild av de aktiviteter som gänget ägnar sig åt som vilket arbete som helst. Detta anser vi också spås på av att media och polis talar om organiserad brottslighet och kriminella gäng genom termer hämtade från arbetslivet, så som; rekrytering, projekt och organisation.

Två definitioner av organiserad brottslighet framkommer ur studiens resultat. En av dem liknar på många punkter de kriterier som EU räknar upp i sin definition av begreppet, där organiserad brottslighet sträcker sig över nationsgränser och har strikt inbördes organisering. Den andra beskrivningen av fenomenet liknar mer den förklaring till begreppet som Brottsförebyggande rådet utgår ifrån, där organiserade ligor mer ses som nätverk med en plattare och löst sammansatt organisation.

Det gemensamma mellan kriminella gäng och organiserad brottslighet diskuteras av informanterna som avståndstagande från samhällets lagar och båda grupperna har som främsta målet är att tjäna pengar. Sett ur det utifrånperspektiv som mycket av forskningen om

fenomenen bygger på, kan dessa likheter överskugga det som informanterna beskriver som viktiga skillnader mellan begreppen. Detta anser vi kan vara en bidragande orsak till svårigheten med att hitta entydiga definitioner av begreppen.

8. Slutord

Den mediala bild av kriminella gäng och organiserad brottslighet som vi i inledningen beskrev, var den som till viss del också låg som grund för vår förförståelse av dessa företeelser innan genomförandet av denna studie. Genom informanternas berättelser, de teorier och den forskning som vi under vår forskningsprocess tagit del av, framträder för oss nu en något annorlunda bild av gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Många av de erfarenheter av gängkriminalitet som våra informanter delat med sig av, ser helt annorlunda ut än de saker som lyfts fram i media. Detta kanske främst är tydligast då de talar om att de växte in i gängen, att deras avhopp inte var speciellt svåra och att de kriminella gängen inte utgör något direkt hot mot enskilda individer som inte själva är inblandade i kriminalitet. Vi är medvetna om att det inte, genom endast tre informanternas erfarenheter, går att skapa en enhetlig och generaliserad bild av hur gänglivet ser ut. Vi anser dock att medias bilder av gängkriminalitet och organiserad brottslighet bygger på de extremfall som finns och genom att inte lyfta fram de mer vanliga fallen skapas en allmän bild av fenomenen som värre än vad som egentligen är fallet. Med detta menar vi inte att gängkriminalitet och organiserad brottslighet är små problem som inte bör diskuteras. Tvärtom tycker vi att det är mycket viktigt att denna typ av kriminalitet lyfts fram, men det måste ske genom en mer nyanserad och verklighetsbaserad bild. Utan en sådan bild kan man inte komma åt problemen.

Under denna studies gång har vi funnit mängder av sätt på vilka begreppen *organiserad brottslighet* och *kriminella gäng* beskrivs och förklaras. Av vissa tolkas begreppen som samma sak samtidigt som de av andra beskrivs med markanta skillnader. Även av informanterna i denna studie, som själva har erfarenhet av medlemskap inom gäng som räknas ingå i båda begreppen, finns en skillnad på hur de upplever fenomenen. Vi ser att det finns positiva aspekter av dessa tvetydiga definitioner av begreppen. Detta då de vida definitionerna av begreppen "täcker in" många olika gängkonstellationer och typer av brottslighet. Detta kan även minska risken för att förbise sådana personer som riskerar att hamna mellan stolarna, då deras situation eller problem inte går att sätta ord på. Samtidigt ser vi klara nackdelar med att inte ha några allmängilliga definitioner till begreppen. Om det inte finns några tydliga förklaringar för de problem som man vill bekämpa eller förhindra, är det svårt att veta var man ska börja sitt arbete. Efter färdigställandet av denna studie upplever vi det även som något problematiskt att svenska myndigheter, som exempelvis Rikskriminalpolisen, använder EU:s tolkning av begreppet organiserad brottslighet. Detta trots att flera forskare menar att den organiserade brottsligheten som finns i Sverige inte alls liknar den organiserade brottslighet som man talar om inom EU. Detta kan till viss del även styrkas av det sätt som våra informanter ser på fenomenet, då de menar att de flesta kriminella gäng i Sverige inte ägnar sig åt organiserad brottslighet.

8.1 Vidare forskning

Samhällets roll, medias betydelse och myndigheters arbete för personer som är medlemmar i kriminella gäng, är något som vi på grund av begränsad tid och utrymme i denna studie inte kunnat lyfta fram i någon bredare utsträckning. Dessa aspekter var något som, under intervjuerna, nämndes av våra informanter. Med tanke på att så lite forskning om gängkriminalitet och organiserad brottslighet har bedrivits ur ett inifrånperspektiv, efterfrågar därför vi mer forskning om ovannämnda ämnen utifrån ett sådant perspektiv.

9. Referenser

Litteratur

- Andresen, Ragnhild. (2002). "Perspektiv på arbete med kollektiv och sammanhang" I: Andresen, Ragnhild. (red). *Sociala nätverk, grupper och organisationer – praktiskt arbete och teoretisk reflexion*. Stockholm: Natur och Kultur
- Backman, Jarl. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Becker, H. S. (1966). *Outsiders: studies in the sociology of deviance*. (New.ed). New York: Free P.
- Bergström, Gunnar. (2004). *Kriminalitet som livsstil*. Stockholm: Mareld
- Billinger, Kajsa. (2005). "Fokusgrupper - en datainsamlingsmetod" I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina. (red). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Chylicki, Pawel. (1992). *Att upphöra med brott*. Lund: Studentlitteratur
- Elofsson, stig. (2005). "Kvantitativ metod - struktur och kreativitet" I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina. (red). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Forkby, T. (2008). *Gängrelaterat ungdomsarbete. En utvärdering av Ung och Trygg i Göteborg* (FoU Rapport, 1: 2008). Göteborg: FoU i Väst/Gr.
- Korsell, Lars/Skinnari, Johanna/Vesterhav, Daniel. (2009). *Organiserad brottslighet i Sverige*. Malmö: Liber
- Kvale, Steinar/Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Sam. (2005). "Kvalitativ metod - en introduktion" I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina. (red). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Lilja, John. (2005). "Problemformulering" I: Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina. (red). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Petterson, Tove. (2001). "Etnicitet och ungdomsbrottslighet" I: Estrada, Felipe & Flyghed, Janne. (red). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur.
- Ring, Jonas. (2001). "Sambanden mellan riskfaktorer och brott" I: Estrada, Felipe & Flyghed, Janne. (red). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur.
- Sarnecki, Jerzy. (2001). "Brottsliga nätverk i Stockholm" I: Estrada, Felipe & Flyghed, Janne. (red). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur.

Sarnecki, Jerzy. (2010). *Brottsligheten och samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Thomassen, Magdalene. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Elektronisk information

Brå 2002:07. *Organiserad brottslighet – lösa maskor eller fasta nätverk*. Hämtad från http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=02042522599.pdf&url=/dynamaster/file_archive/050124/d0821a9989fed009e74a5a1047d081c3/02042522599.pdf

Grundvall, Stig. (2005). *Vagabond MC: gemenskap, manlighet och marginalitet: en studie av en västsvensk bikerklubb*. Hämtad från http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/10309/1/gupea_2077_10309_1.pdf

Infovoice.se. Hämtad 09-04-2011, från <http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.shtml>

Infovoice.se. Hämtad 11-04-2011, från <http://www.infovoice.se/fou/bok/10000061.shtml>

Polisen.se. Hämtad 20-03-2011, från <http://www.polisen.se/Norrbotten/sv/Om-polisen/lan/No/op/Polisen-i-Norrbottens-lan/Projekt-och-samverkan/Grov-organiserad-brottslighet/>

SOU 2010:15. *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp*. Hämtad från <http://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/Stockholm/Kriminella%20grupperingar/SOU%202010%2015.pdf>

Stoehrel, Veronica. (2007). ”Vetenskapliga antagande och definitioner av begrepp. Normativa nedslag i en normativ kontext” I: Carlsson, Ulla (red): *Nordicum information 1:2007* (s. 45-53) Hämtad från http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/245_stoehrel.pdf

Wahlin, Lottie. (2002). *Att sluta med brott. Apropå*. 1:2002. Hämtad från http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=246&module_instance=12

10. Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

- Ålder
- Uppväxtort
- När gick du med i ett kriminellt gäng?
- Hur länge var du medlem?

Kriminella gäng och organiserad brottslighet

- Hur skulle du beskriva kriminella gäng?
- Hur skulle du beskriva organiserad brottslighet?
- Finns det skillnader och/eller likheter mellan kriminella gäng och organiserad brottslighet enligt dig?

Ingång till ett kriminellt gäng

- Varför tror du att man blir medlem med i ett kriminellt gäng?
- ”Vem” blir medlem i ett kriminellt gäng?
- Hur och varför blev du medlem?

Livet som gängkriminell

- Vad innebar det för dig att vara medlem i ett kriminellt gäng?
- Vilka fördelar finns det med att vara medlem i ett gäng?
- Vilka nackdelar finns det med medlemskapet?
- Varför stannar man i gänget?

Avhopp

- Vilka orsaker tror du är vanligast till att medlemmar väljer att lämna kriminella gäng?
- Vad fick dig att vilja lämna gänget?
- Hur gick det till när du lämnade gänget?
- Fanns det några aktörer/personer som var speciellt avgörande för att möjliggöra ditt avhopp?

Informationsbrev

Stort tack för din medverkan!

Syftet med intervjun är att lyfta fram före detta gängmedlemmars tankar och erfarenheter kring gängkriminalitet.

Din medverkan kommer att vara helt anonym och din identitet kommer således inte att röjas i samband med att studien publiceras. Materialet kommer endast att användas i studiesyfte och när uppsatsen är skriven kommer bandinspelningarna att raderas.

Har du frågor kring studien eller din medverkan kan du kontakta oss!

Hala Douglah: XXXX - XXX XXX

Evelina Sundesjö: XXXX – XXX XXX